

Naročnina mesečno  
25 Din, za inozem-  
stvo 40 Din — ne-  
deljska izdaja ce-  
loletno 96 Din, za  
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v  
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 — nočna 2996, 2994 in 2050

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

# SCLOVENECC

Ček. račun: Ljub-  
ljana št. 10.650 in  
10.349 za inzerate;  
Sarajevo št. 7563.  
Zagreb št. 39.011,  
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-  
jeva 6, telefon 2992

## Nauk španskega puča

Nekateri osnovni zakoni zgodovinskega dogajanja se ponavljajo v vsaki revoluciji. Kdor pozna slovečo zgodovino velike francoske revolucije, ki jo je napisal Krapotkin, in zasleduje razmere, kakor se razvijajo sedaj v Španiji po padcu monarhije, bo našel vprav presenetljive analogije.

Tako v Franciji, kakor v Španiji se je monarhija opirala v prvi vrsti na fevdalno plemstvo. V obeh slučajih je pobuda za revolucijo izšla iz meščanstva, ki je pod gesli svobode in enakosti izrabilo težnjo širokih množic po človeka dostojni eksistenci v to, da je na razvalinah plemiške nadvlade zgradila demokratski režim, v katerem pa je ostala socialna neenakost kakor prej. V vseh revolucijah nove dobe je ljudstvo, ki revolucijo hrani in skrbi, da se ne ustavi, podžiga jo s svojim nagonom po socialni pravici in enakosti, globoko razočarano, ker vidi, da ga je meščanski razred prevrnil. Namesto zemlje in kruha pa prostora za življenje, se morajo množice kmetov in delavcev, ki se smatrajo za edino upravičene dediče plemiške posesti, zadovoljiti s tistim skromnim položajem v družbi, ki so ga vedno imele, dočim meščanstvo fevdalni red nadomesti s plutokracijem, v katerem obenem z denarjem in zemljo pripade njemu tudi vsa oblast. Ni ni bolj zanimivega, kakor brati ona poglavja francoske revolucije, v katerih so popisani taktični triki, s katerimi je stan meščanskih intelektualcev in posestnikov skušal obrniti tok revolucije nazaj, da ne bi ljudstvo ustvarilo družabnega reda, kakor so ga početniki revolucije sami označili kot svoj ideal. Komaj je konstituenta iz l. 1789. sklenila, da so vse fevdalne pravice in obveznosti kratkoma odpravljene, že so njeni odseki izdelovali tozadevne zakone, v katerih se je praktično preključilo in onemogočilo vse to, kar je bilo v principu sklenjeno. Večina fevdalnih obveznosti je ostala v veljavi, ker jih kmet naravno ni mogel odkupiti; to pa zato, da bi te dajatve, ki jih je prej prejemalo plemstvo, odedel čezval in od njih bogatel republikanski meščan. Na ta način je meščanstvo samo nehoti podpiralo monarhistično reakcijo in l. 1792. je bila francoska revolucija na tem, da propade, če ne bi bilo rešilo ljudstva z energičnim izbruhom, ki je pomelel z monarhijo vred tudi meščansko reakcijo pod zastavo Zironde. Kakor vemo, pa je pozneje ta reakcija vendarle odnesla zmago.

Točno tako se razvijajo danes stvari v Španiji. Sedanja vlada najbolj radikalne meščanske levice ves čas, odkar vodi državno krmilo s pomočjo ustavodajne zbornice, to je več kot pol leta, ni storila niti najmanjšega koraka, da izvede tisto veliko agrarno reformo, ki je prva in najnujnejša zahteva moderne Španije. Kljub najradikalnejšim izjavam konstituyente, ki se prizadeva, da svojim ustavnim načelom in pozitivnim zakonom daje čim bolj socialističen značaj, in ki se ponaša s tem, da španska ustavodajna skupščina ni samo idealen zgled v zgodovini Španije, ampak vzor demokracije vsega sveta sploh — kakor je rekel poljedelski minister Marcelino Domingo — je špansko fevdalno veleplemstvo slejkoprej gospodar najbolj rodovitne španske zemlje, kmet pa z najrazličnejšimi dajatvami obremenjen najemnik. O položaju kmečkega delavstva pa sploh ne govorimo. Tudi špansko meščanstvo se da voditi od istih nagonov in teženj, kakor svojčas francoski buržua: zemlja, ki se zaradi gospodarske krize že precej časa izmika iz rok veleplemstva, naj preide v last meščanske plutokracije, kmetovi posesti pa naj se postavijo meje, ki so v kričnem nasprotju s programom socialnih potreb in izenačenja, ki ga imajo meščanski republikanci polna vsa usta. Sicer je bila teroristična propaganda komunistov v južni Španiji v prvi polovici letošnjega leta nekoliko splahnela, toda ta navidezna apatija ne pomeni, da bi bilo kmečko množice zadovoljene. Zadnji čas je zopet oživila, posebno med viničarji v Kataloniji, pa je vlada poslala nadnje orožnike. Šef španske vlade, ki je v besedah in programih naradikalnejši od vseh radikalov, sploh vlada s pomočjo orožništva, ki je najjačja opora meščanske republike na eni, in z glasovi socialno-demokratskih voditeljev, kojih taktika je povsod določena po strahu pred komunisti, na drugi strani. Tako zboruje konstituenta, ki niti najmanj ne predstavlja več mnenja večine španskega naroda, ker se je razpoloženje množic po začetnem navdušenju za republiko radi razočaranja nad »delom«<sup>2</sup> narodnih zastopnikov popolnoma izpremenilo. Že celih 7 mesecev, ne da bi bila niti sklenila, niti izvedla kakšno količnikaj važno postavbo. Agrarna reforma je, kakor reče, no, slejkoprej samo na papirju, ne da bi režim imel poštenega namena, da jo v celoti in v duhu ljudskih potreb in zahtev realizira. Še vedno si morajo španski kmeti koloni pomagati s samovoljno odpuščenjem fevdalnih obveznosti, z bojkotom in sabotažo ter požigom žetve, od katere sami nič nimajo; seveda je takoj orožništvo na mestu in eksekutorji rubijo in kaznujejo kmetiča še bolj neljupno kakor pod kraljem Alfonzom. Španski liberalci se sicer ponašajo, da je konstituenta sprejela že 200 zakonov, toda ti zakoni se tičejo samo malenkosti. Najbolj zanimivo pa je to, da ustava, ki je bila popolnoma izdelana in razglašena, sploh še ni v veljavi, ker so zastopniki naroda sklenili izjemno postavbo, ki pravi, da je izvajanje ustave odloženo, dokler niso razmere zadosti dozorele, radi česar vlada gospod Azana brez ustave, kakor je vladal njegov prednik po strmoglavljenju monarhije. V zadnjem času se je ministertvo Azane lotilo avtonomistične-

## Prevrat v Španiji ni uspel

### Voditelji pokreta aretirani

Madrid, 11. avg. ž. Vojaški prevrat, ki je izbruhnil v Madridu in Sevilli, je izključno monarhističnega značaja. Davi je bilo izdano poročilo, v katerem vlada zatrjuje, da je puč v Madridu popolnoma zadušeni in da je gospodar položaja v vsej Španiji, razen v Sevilli. Ugotovili so, da je bil prevrat pripravljen na tajnem sestanku, ki so ga imeli monarhisti v Madridu, Sevilli, Cadizu in Malagi. Pri večeršnjih neredih je bilo ubitih 6 oseb, od katerih sta 2 častniki in 4 vojaki, ki so sodelovali pri prevratu. Prijetih je bilo 230 oseb v Madridu, med njimi tudi kapetan Silvestre, sin generala Ferdinanda Silvestreja, ki se je ustrelil v trenotku, ko so v Maroku pri Malili njegove čete bile poražene. Vlada je izdala tiralico za generalom Emilom Barrero, bivšim vojnim ministrom in guvernerjem Barcelone. Na snočnji seji parlamenta je bila vladi izrečena zaupnica. Položaj v Sevilli je bil do pozne noči zelo kritičen in vlada ni mogla dobiti vesti iz Seville, ker so bile vse brzoglavne in telefonske zveze pretrgane. Snoči so odšli po naredbi vlad iz Madrida v Seviljo vojaški oddelki. Davi ob 10 so izdali uradno poročilo, da so vladne čete in oddelki vojaštva, ki so odšli že snoči iz Valencije, Alicante, Cadiza in Argetirasa, obkolile Seviljo. Tem četam, ki sestojijo iz 15.000 mož, zapoveduje general Ruiz. Po zadnjih vesteh so pučisti, ki jih je vodil general Sanjurjo in ki so hoteli sestaviti diktatorsko vlado, katere predsedstvo bi prevzel sam Sanjurjo, vojno ministertvo pa general Nerrera, že kapitulirali. Pri tem sta bila generala Sanjurjo in Barrera aretirana. Z uradne strani ponovno naglašajo, da poskušeni prevrat ni imel nobenega odmeva v Barceloni in da je akcija generala Sanjurja bila omejena samo na Seviljo in bližnjo okolico. Tudi v Andaluziji ni bilo neredov.

### Aretacije

Madrid, 11. avg. tg. Uradno se potrjuje, da so oblasti vjele generala Sanjurja, ki so ga že odpeljali v Madrid. Vsa Andaluzija je čvrsto v rokah vlade. S tem je monarhistični puč popolnoma potlačen. Sedanje stališče vlade, ki je dobila iz-

redno veliko zaupnic od naroda, je sedaj močnejše kot prej.

Madrid, 11. avgusta. AA. Med večeraj aretiranimi osebami je tudi general Damaso Berenger, bivši naslednik diktatorja Prima de Rivero. Generala Berengerja so nedavno tega izpustili iz zaporov.

Madrid, 11. avg. AA. Po podatkih, ki so jih snoči objavili organi španske javne varnosti, je bilo večeraj od pol petih popoldne v španski prestolnici aretiranih nad 200 oseb. Vsak hip prihajajo iz vseh okrajev Madrida nove skupine aretirancev, ki so imeli kakšne zveze z večeršnjim uporom.

Madrid, 11. avgusta. AA. Parlamentarni odbor je večeraj sklenil uvesti proti bivšemu španskemu kralju Alfonzu in njegovim sodelavcem kazensko preiskavo. Na podlagi raznih listin je dognal, da so bile svoj čas pri oddaji gradnje železnice iz Utanade do Catalayuda velike zlorabe.

### Ustavitev opozicionalnega tiska

Madrid, 11. avgusta. AA. Včerajšnji dogodki v Madridu niso v Barceloni imeli nobenega odmeva. V Barceloni je vladal popoln red in mir. — Vlada je v Madridu prepovedala izhajanje sedem raznih listov, ki so pisali proti današnjemu stanju. — V zadnjem trenutku izvemo, da se je večerajšnji upor pripravil v Algeirasu.

### Vlada - gospodar položaja

Madrid, 11. avg. AA. Službeni krogi izjavljajo, da je pokret proti sedanjemu stanju po polomu v Madridu propadel tudi v Andaluziji. Ta nagli konec tega prevrata je posledica odločnih ukrepov madridske vlade.

Davi se je seviljska garnizija udala vladnim četam in civilni gardi. Prav tako se je udal oddelki civilne garde, ki se je bil priključil generalu Sanjurju. Generala Sanjurja pa so davi prijetli na portugalski meji. Kmalu nato so bili prijeti tudi ostali poveljniki uporniških čet, ki so se poskrili v okolici Seville.

Po mnenju vlade je velika večina prebivalstva dokazala, da je za republiko in za sedanje

stanje v Španiji. Vladni krogi se pri tem zlasti sklicujejo na mogočne republikanske manifestacije, ki so bile v Madridu, Barceloni, Valenciji, Bilbau, Kordovi in po drugih mestih. Vlada je zadovoljna tudi z zadržanjem parlamenta.

Madrid, 11. avgusta. AA. Predsednik vlade in vojni minister Azano je davi podpisal ukaz, s katerim se odstavljajo s svojih dosedanjih mest španski generali San Jurio, Mola, Barero in Fernando Peres. Vsi ti generali so bili v zvezi z večeršnjim pučem.

## Zarota - vladni manevar, da udari po nasprotnikih?

Madrid, 11. avgusta. AA. Ves španski tisk obširno komentira večerajšnje dogodke v Madridu in poudarja, da se prebivalstvo ni dalo zavesti od upornikov. Tako piše »Voz«<sup>2</sup> med drugim: Zelimo, da je vlada tudi pri tej priilki duhovno zbrana in energična ter prežeta patriotskega duha. To pa smemo zahtevati od vsakega španskega državljan. Država je sedanjih vlad izkazala zaupanje kot zakonitemu režimu. Zato se moramo mi vsi postaviti na stran vlade in parlamenta v obrambo obtojenih zakonov in reda. Vsi se moramo energično boriti proti sovražnikom obstoječega sistema. — List »Lusc«<sup>2</sup> pravi: Kar se je zgodilo večeraj prestopa že vse meje potrpljenja. Skrajni čas je, da vlada pokaže, da njena dosedanja zadržanost v borbi proti sovražnikom režima ni bila rezultat kakšne slabosti, temveč samo igra neke zavestne strpnosti. Današnja Španija ni slabotna. Nasprotno ona je močna zato, ker stoji za njo vsa narodna masa, ki je iskreno podvržena današnjemu stanju. — »Herald«<sup>2</sup> piše: Zdaj mora vlada zbrano in pravično izvršiti svojo dolžnost, biti mora energična in se ne sme niti za hip izkazati slabotne. Plemenitost in viteštvo nimata ničesar skupnega s slabostjo in nesposobnostjo. Z enim udarcem je treba zrušiti vse sovražnike obstoječega stanja in iz Španije enkrat za vselej iztrebiti upornike.

Madrid, 11. avg. tg. V Granadi in Santandru je množica zažgala razne aristokratske in katoliške klube. V bojih je bila ubita ena oseba.

### Z bombami

Berlin, 11. avg. tg. Tudi preteklo noč so se nadaljevali bombni atentati. V Gornji Lužici so bili v raznih majhnih mestih izvršeni napadi na stanovanja levičarskih funkcionarjev, na banke in konsumne zadruge. Ravno tako so bili izvršeni tudi napadi v ostali Šleziji. Vendar pa nikjer ni bilo človeških žrtev, skoraj povsod pa je bila prizadejana velika stvarna škoda. Tudi v Eutin pri Hamburgu je bilo z ročno granato poškodovano poslopje konsumnega društva.

Halifax, 11. avgusta. AA. Danes je iz Nove Škotske norveški kapetan Gerald Falergo odpel preko Atlantskega oceana v 18 m dolgem čolnu. Čoln je zgrajen po vzorcu, ki so ga rabili stari Vikingi. Iz Islanda bo kapetan Falergo plul na Norveško.

Stambul, 11. avgusta. AA. Potres je razdelal skoro pol naselbine Vadije. Prebivalstvo prenočuje na prostem. Vlada je poslala pomoč.

## Hitler ne bo kancler

### Prezidialna vlada ostane

Berlin, 11. avgusta. tg. Kakor piše »B. Z. am Mittag«, je drž. predsednik Hindenburg že večeraj jasno povedal, da vztraja pri svoji ideji prezidialnega kabineta, in da torej odklanja, imenovati Hitlerja za drž. kanclerja. Isto stališče zavzema tudi državni kancler von Papen in z njim gotovo tudi vsi sedanji kabineti. Na drugi strani pa se hoče milijonom volivcev narodnih socialistov priznati primerni del odgovornosti. Zato je verjetno, da bo drž. kancler von Papen pozval Hitlerja, naj mu sporoči imena onih oseb, katere hoče njegova stranka poslati v državno vlado.

## Značilni govori ob proslavi Weimarske ustave

Berlin, 11. avgusta tg. Pri proslavi weimarske ustave je podal danes državni notranji minister von Gayl zelo pomembno politično izjavo. Trinajsta obletnica weimarske ustave se je proslavila na način, ki je postal že običajen tekom trinajstih let, odkar traja weimarska ustava. V Berlinu so bile kot običajno izobešene črno-rdeče-zlate zastave republike, bila je parada vojske pred parlamentom, razprava dvorana pa je bila vsa v zastavah. Slavnostne seje se je letos udeležilo občinstvo v zelo velikem številu, posebno pa je bilo prisotnih mnogo politikov in zastopnikov diplomacije. Točno ob 12 je prišel v svojo častno ložo predsednik republike, za njim pa vojni minister general Schleicher. Državni notranji minister von Gayl je izjavil v svojem slavnostnem govoru, da se ni posrečilo, uresničiti misel ustave, ki je obetala utrditev notranjega in zunanjega miru in utrditev države. V sedanjem boju za svetovne nazore, je treba vsakega svojega političnega nasprotnika smatrati za poštenega sonarodnjaka. Od ta-

kega spoštovanja je treba izključiti samo one, ki načelno zanikajo nacionalno nemško državo. Samo weimarska ustava je sedaj podlaga državnega življenja. Vendar pa podlaga, od katere je treba napredovati k novim načrtom. Za te nove načrte o ustavnih reformi je razvijal državni notranji minister 4 točke: o volivni reformi, o reformi odgovornosti vlade, o uvedbi senata in o državni reformi s tem, da se odpravi dualizem: država-Prusija. Nato je imel kratek nagovor državni kancler von Papen, ki je še bolj naglasil izpremembo, ki jo hoče uvesti njegov kabinet s tem, da je zaključil svoj govor z novim vzklikom: »V nemški državi združeni narod naj živi!«, dočim je prej zaključeval svoje govore z vzklikom: »V nemški republikli združeni nemški narod naj živi!«

## Nova romunska vlada

### Vajda Vojevod predsednik

Bukarešta, 11. avgusta. AA. Rador poroča: Nova romunska vlada je sestavljena tako-le:

Vajda Vojevod, predsednik ministrskega sveta in zunanji minister.

Mironesco, finančni minister.

Mihajpopović, minister pravde.

Mihalake, notranji minister.

Radjaru, minister za trgovino in industrijo.

Vojko Micesco, poljedelski minister.

Dimitrije Joničesko, minister za delo.

Mirto, minister prometa in javnih gradenj.

Gusti, prosvetni minister.

General Samsonovič, minister vojske in mor-

narice.

Novi ministri so bili zapriženi pred kraljem

ski minister Lerroux, ki se že pol leta prizadeva, kako bi povzročil vladno krizo, ki bi prinesla njega na vrh in pomelel s socialisti. Socialisti so zopet razdeljeni, ker mnogi ne odobravajo social-reakcionarne taktike svojih zastopnikov v kabinetu. Da se tako socialistični ekstremisti tja do komunistov, kakor pristaši bivše monarhije zanašajo na splošno nezadovoljstvo množice z vlado, se razume samo po sebi. Monarhisti bi bili gotovo dosegli uspeh, kakor bi ga bili francoski reakcionarci l. 1792., ako se ne bi bilo postavilo na stran meščanske republičanske vlade organizirano socialistično delavstvo, ki je svoje težnje po pravičnem socialnem redu zapostavilo za kategorično zahtevo trenutka, da se reši republika. Ker monarhisti niso računali s tem faktorjem, se je njihov puč ponesrečil, dasi je nevarnost bila mnogo večja, nego jo predstavlja madridska vlada. Na vsak način pa je puč bil resen opomin sedanjim oblastnikom, da od puhlih fraz politične svobode in socialne enakosti preidejo k dejanjem, zakaj v nasprotnem slučaju ta puč ni bil zadnji.

danes ob 14. uri. Državni podtajniki prejšnje vlade ostanejo na svojih dosedanjih mestih.

Halipa in Hageano sta imenovana za ministra brez portfelja.

Bukarešta, 11. avgusta. AA. Rador poroča: Cico Pop je bil z aklamacijo izvoljen za predsednika romunskega parlamenta.

Bukarešt, 11. avgusta tg. Poslanska zbornica in senat bi imela danes imeti sejo, na kateri bi imel prečitati ministrski predsednik Vajda Vojevod vladno izjavo, nakar bi se otvorila debata. Proti pričakovanju pa je bila seja odložena na jutri.

Bukarešt, 11. avgusta tg. Po sestavi nove vlade je kralj nagovoril ministre in izjavil: Srečen sem, da vas pozdravljam kot člane vlade. V današnjih težkih dneh se moramo vsi zavedati ogromnih težkoč pri izvajanju misije, h kateri smo poklicani. Vse odredbe, ki jih boste sklenili, se morajo izvesti v višjem interesu države, tudi če jih ne bi vsi odobraval. Sedanja vlada, izhajajoča iz močne stranke, ima upanje, da postane končno-veljavna vlada. Nadejam se, da bo rešila težko delo, ki se pričakuje od nas v smislu resničnega napredka, prosim vas, da mi popolnoma zaupate in da ste prepričani, da je moje sodelovanje pošteno. Tudi od vas pričakujem enake poštenosti. Vajda Vojevod se je nato kralju zahvalil v imenu vlade.

Bukarešt, 11. avgusta tg. Izjava, ki jo bo nova vlada predložila parlamentu, obsega dva dela. V prvem delu se naštevajo zakonski načrti, ki se imajo sprejeti še v sedanjem izrednem parlamentarnem zasedanju, v drugem delu pa teoretični program, o katerem bo govor na rednem parlamentarnem zasedanju, ki se začne 15. novembra.

Dunajska vremenska napoved. Poletno lepo vreme bo trajalo dalje.

Zagrebska vremenska napoved. Pretežno jasno, lahko oblačno, podnevi toplo, stalno.



## Versko-kulturne razmere v Litvi

Kaunas, avgusta 1962.

Kulturni boj v Litvi nekaj časa sem sicer ni več tako oster, vendar brez vsakih senzacij tudi še nismo. Toliko je boljše, da nam vsaj duhovnikov več ne zapirajo; pač nekoliko zato, ker vlada vidi veliko razburjenje in nezadovoljstvo ljudstva, nekoliko pa menda res, da se vrše tajni dogovori s sv. stolico, posebno ker se govori o imenovanju stalnega papeževga zastopnika. Dozdaj smo imeli vsled melojalnosti naše vlade že skoraj 2 leti samo poslovođa papeške nunciature v Kaunu, nuncijs pa sploh ne. Pred kratkim se je vrnil z daljšega bivanja v Rimu dosedanjí poslovođa msgr. Arrata.

Katoliška akcija, ki ji načeluje neposredno episkopat je pri nas dobro organizirana in močno razvita. Poleg izključno verskih listov izdaja tudi politično-kulturni tednik »Musu laikraštis« (Naš časopis). Močno podpora ima kat. akcija v naših vseh mladinskih društvi: v akademsko-dijaškem društvu »Ateitis« (bodočnost) in v meščansko-kmetiškem društvu »Pavasaris« (pomlad).

Slednje je praznovalo pretekli mesec komaj 20-letni jubilej svoje ustanovitve. Kaunski nadškof in nekateri drugi škofje so še posebej označili vsem župnijam, naj povsod prav slovesno obhajajo jubilej, če le mogoče 10. julija. Dopoldne naj bo slovesna služba božja s pridigo, v kateri naj se še prav posebej poudarja, kako zelo važno je, da se mladina združuje v katoliških organizacijah, da se v njih vzgaja v čistosti in poštenosti, svari pred takzv. »neutrlnimi« društvi, se po- učuje za sodelovanje v kat. akciji, kajti le tako bo mogla prav služiti Bogu in domovini. Teh škofijskih navodil so se tudi vsi držali. Dopoldne so bile svečanosti v cerkvi in poštistev umrlih članov na grobovih, popoldne pa so se vršile povsod skupne društvene zabave in predstave z govori, deklamacijami, igrami l. dr.

Ob tej priliki je organizacija pokazala vso svojo nujnost in živahnost. Ustanovljena je bila še pred vojno (1912) v našem ljubem stolnem, sedaj po Poljaki okupiranem mestu Vilnu. Tudi nje glasilo »Pavasaris« je začelo takrat nositi luč prosvete v slednjo litavsko vas. Organizacija blagoslovila naš prevzvišeni episkopat in celo sam poglavar sv. Cerkve — sv. oče Pij XI. Cerkve se raduje ob pogledu na vrste naših žilih in nepokvarjenih kmečkih fantov in deklet, ki se zgrinjajo pod organizacijske zastave, na katerih žari tñim tako sveto geslo: »Bogu in domovini«.

Domovina se ne more pritoževati nad pavasariniki (člani društva »Pavasaris«!). V vojni so

ji bili baš oni najzvestejši sinovi. Sedaj v mirnem času pa so pravi nositelji vaše prosvete. Naša »Pavasaris« je namreč versko-narodna organizacija, nekako prosvetno društvo, a s pretežno versko tendenco, zlasti je sedaj največja opora kat. akcije na deželi. Pavasariniki (litv. pavasarininkai!) prosvetlujejo s svojimi krožki in sejami; s kongresi, konferencami, z gledališkimi predstavami in podobnim naše vasi. Kaka bi bila naša vas danes, da ni vaših katoliških društev! Posebno zoper javno nemoralnost »Pavasaris« veliko stori. Pavasariniki so danes v vsi ona skala, ob kateri se razbijajo valovi moralne gnilobe. Kaj se je v teh 20-ih letih pri nas storilo in koliko je mladina napredovala, so pokazali na posameznih krajih, predvsem pa na velezanimivem kongresu v mestu Marijampolu, kjer je naša kmečka mladina pokazala svoj trud in dobro voljo ne s praznimi besedami in lepimi frazami, temveč z odličnimi deli. Se lepše bi lahko pokazala, ko bi se smela prav vsa litvanska mladina zbrati na vselitvanskem kongresu v Kaunu. Toda iz nerazumljivih vzrokov ga je vlada v zadnjem hipu preprečevala. Se pač boji manifestacije 70.000-ere množice katoliških mladeničev in deklet! A vendar bo ta mladina manifestirala in se še bolj ovekovečila kot bi se s kongresom: one stroške, ki bi jih vsak izdal na kongresu, so enoglasno sklenili dati za zidavo lastnega, veličastnega doma društva »Pavasaris« v Kaunu in za postavitev velike sohe v čast svojemu društvuemu vzorniku in patronu sv. Alajziju! S stavbo pričnejo že ta mesec.

Proti našemu odločno katoliškemu društvu je framasonska vlada že pred par leti ustanovila brezversko »indiferentno« kulturno-telovadno društvo, ki naj bi sčasoma »Pavasaris« spodrinilo in uničilo. Društvo, imenovano »Jauna Lietuva« (Mlada Litva) je nekaka fašistična vladna garda, a ima v sebi precej smuljivih in moralno slabo kvalificiranih elementov. Razumljivo potem, da jih naše preprosto kmečko ljudstvo odklanja. Seveda proti »Mladi Litvi« govoriti javno je po pojmovanju naših »vladarjev« toliko kot veleizdaja. Tako so iz podobnih razlogov na zadnjem kongresu pavasarinikov v Marijampolu aretirali tri najuglednejše profesorje-govornike, odlične delavce v kat. akciji in 4 akademike društva »Ateitis« ter prisodili vsem po 3 mesece težke ječe.

Da pa se naše ljudstvo drži trdno svojih voditeljev, in da prav pojmuje vzgojo mladine, predvsem mlade inteligence, pričajo neprestani darovi za bodočo katoliško univerzo.

Ema Vilimajte.

## Bretanija zahteva avtonomijo

Silen vtis bombnega atentata v Rennesu

Pariz, 11. avgusta. x. Bombni atentat, ki je bil v nedeljo izvršen na spomenik v Rennesu, ki proslavlja združitev Bretanije s Francijo pred štiristo leti, je v vsej francoski javnosti silno odjeknil. Dejstvo, da so bretonski avtonomisti na ta gorostasen način hoteli protestirati proti ravno takrat se vršeci proslavi štiristoletnice združitve Bretanije s Francijo, zgovorno dokazuje, kako močan je še pokret, ki po štiristo letih obstoja sedanjega stanja še zmira zahteva avtonomijo za Bretanijo v okviru Francije.

Sodna preiskava o dogodku le počasi napreduje in sodne oblasti še danes nimajo nikakih pravih sledov za krivci. Prvi je bil aretiran urednik bretonskega avtonomističnega glasila »Breiz Atao« — po naše: »Zmiraj v borbi za Bretanijo« — ker je v njegovem glasilu isti dan izšel strupen pamflet na združitevni spomenik francosko-bretonske zveze, na katerem da je Bretanija napram Franciji predstavljena v položaju, kakor da je bila od Francije poražena in zavzeta in da se ni sama prostovoljno pogodbeno pridružila ostali Franciji. Sodna oblast misli, da je vsebina v neposredni zvezi z atentatom na spomenik. Obenem z urednikom glasila »Breiz Atao« je bil aretiran tudi glavni odbor bretonske avtonomistične stranke »Breiz Atao«, ker da so oni organizirali bučne manifestacije v Vannesu, ki so

veljale proti francoskemu ministrskemu predsedniku Herriotu in vsej predsedniški slavnostni procesiji.

O motivih atentata v Rennesu se razvijajo najrazličnejši komentarji. Urednik glasila »Breiz Atao« pravi, da je predvsem hotel napasti estetsko in psihološko plat spomenika, ki da žali Bretonce pa tudi Francoze. Drugi zopet spravljajo atentat v zvezo s poživiljenjem akcije francoskega avtonomizma tako v Alzaciji, v Bretaniji in baskijskih provincinah. Alzaški in bretonski avtonomisti da že razpolagajo z velikimi denarnimi sredstvi, da v obzled novi kulturni orientaciji pariške radikalno socialistične vlade s poživiljenjem svojih organizacij preprečijo morebitne sektarske, a v francoski notranji politiki zmira v pretiranem državnem centralizmu se izživljajoče protiverske in tradicijam Alzacije in Bretanije škodujoče vladne nakane. Če je posebni položaj Alzacije kolikor toliko še zaščiten, potem je oni Bretanije še popolnoma nezavarovan; odtod najbrž sila in izrazitost demonstracije.

Pariz, 11. avg. tg. Kot atentatorji na spomenik v Rennesu so bili aretirani kot glavni storilec Jeusset, ki je svoje dejanje že priznal, dalje Lerroux, ki taji dejanje, ter še neka tretja oseba, katere ime pa še ni znano. Pričakovati je še nadaljnjih aretacij.

## Orientacija ruske mladine

London, 11. avgusta. x. British United Press prinaša poročilo iz Moskve o kongresu sovjetskih mladinskih organizacij, ki mu je predsedoval Aleksander Kozarjev, nazvan Stalin ruske mladine in ki je v svojem zaključnem govoru izvajal sledeče:

»Mi se nikakor ne protivimo niti glasbi, niti ljubezni, ne cveticam in ne elegantnim oblekam; mi nismo asceti in ne pridigujemo ascetizma. Hočemo, da je življenje polno izkustev. Od dobe zmešane amoralnosti, ki je sledila revoluciji, se je sovjetski komunizem naravno razvijal v smeri komunističnega puritanizma. Gledališče, kino, literatura in dnevno življenje je bilo omejeno v klavzuro, ki je imela za meje meje Sovjetske Rusije. Ves romantizem je bil prepovedan in ubit; prebivalstva je bilo prepovedano misliti romantično tudi na lastni račun. Propagatorji socializma namreč mislijo, da je zato, ker smo kolektivisti, potrebno in nujno, da smo protivni osebnemu dobitku. Mislijo tudi, da je treba ubiti osebo inicijativo in da je socializem velika vojašnica, v kateri je vse pravilno urejeno in se vse vrši na

povelje od zgoraj.«

Te besede so seveda zadele na posmeh predstavnikov starejše generacije, dasi so jo z entuziazmom sprejeli delegati, ki so na kongresu predstavljali pet milijonov organizirane komsomolske mladine.

Ob istem času je ruski prosvetni komisar znova dovolil razprodajo ciganskih pesmi in klasično muzikalno literaturo. Obenem je izdal naredbu za olajšano razprodajo gramofonov, katerih industrija se je v zadnjem času v Rusiji zelo razvila. Dosedaj da so se v Rusiji dolgočasi do smrti in novi ukrepi so bili sprejeti z velikim veseljem. Mladci in mladenke so v starini znova našli nekaj tistega, ki ožarja osebnost in tako sovjetizem izgleda, da ni nujno, da je še proletarski. Opaža da se tudi gibanje med literati in umetniki, za novo svobodno umetniško oblikovanje.

Ta aktivnost moskovske vlade zadeva v inozemstvu na veliko zanimanje in »Times« stalno poroča o interesiranih začudenjih ruskih obmejnih držav nad tovrstno rusko aktivnostjo.

## Socialno delovanje v industriji

Z naraščajočo industrializacijo se je povečalo tudi hrepenenje po olajšanju bremena delavstva. Od dne do dne zahtevamo večjo skrb za socialne ustanove in potrebe. Le premnogokrat pa slikamo te pojave kot nekaj modernega in novega, kakor da smo prišli do spoznanja nujnosti socialnih potreb šele tekom poslednjih let. To pa ni popolnoma točno.

Ze svetovna razstava v Parizu l. 1867 je dala pobudo za večje upoštevanje človeka v industriji. Naravno je zato, da se je misel socialnega dela v industriji najprej porodila v Franciji. Francoski inženier Emile Cheysson je bil l. 1890 prvi, ki je predlagal posebno osebo, ki naj bi v obratih delovala na socialnem polju kot »ingénieur sociale«, kakor bi mi dejali, inženier za socialne posle. Cheysson je utemeljeval svoj predlog s tem, da je mir v podjetju eden izmed glavnih temeljev dobrega uspevanja podjetja. Dobre razmere med osebom se tehnična potreba v isti meri, kakor dobro orodje in dobri stroji. Prej je imel podjetnik dve možnosti neuspeha in propadanja: ali ni znal pravilno kupovati ali prodajati, ali ni znal pravilno izdelovati svojega blaga; bil je torej ali slab trgovec ali slab tovarnar. Danes pa obstoja še tretja možnost, namreč, da ne zna postopati z delavci in nameščenci. Radi tega je potrebno za inženierja, da pozna svoje delavce, človeka v delavcu, kakor mora poznati stroje in material, s katerim ima opraviti. Zahtevati moramo tudi od tehničnega uradnika v isti meri, kakor tehnično in strokovno znanje. Inženier, ki nima čuta za socialne potrebe delavstva in socialno izobrazbo, temveč se zanaša na svoje trenotne odločitve in sklepe, je nevarnost za mirno razpoloženje v podjetju. Medsebojno razmerje raznih človeških narav, ki delujejo skupno v eni delavnici, v enem podjetju usmeriti v složno sodelovanje, nikakor ni lahka naloga in zahteva posebno znanje in spretnost obdelan z globokim poznavanjem človeške duše in odločno razsodnostjo. V tem smislu je deloval Cheysson v Franciji, njegovo prizadevanje je našlo odmev tudi preko mej njegove domovine. Leta 1884 je prišel kot profesor na montaniščno visoko šolo (Ecole Nationale Supérieure des Mines), kjer je deloval do l. 1906. Njegov naslednik na tem mestu Maurice Bellom, je bil vreden svojega prednika ter je deloval v njegovem smislu z resnim socialnim razumevanjem in pedagogiko, kar je tudi dokazal v svojih številnih spisih.

Okrog l. 1890 je nizozemski podjetnik I. C. van Marken, znan po svojem socialnem pojmovanju in delovanju, osnoval v svojih podjetjih mesto tajnika za socialne zadeve nameščenecv, ki se je kasneje nazval tudi inženier za socialne posle. Slično inženierjem, ki so bili od 1900 naprej določeni od League for Social Service v New Yorku, za socialno delo v podjetjih, so tudi takozvani tajniki za socialne zadeve predvsem obravnavali personalne zadeve nameščenecv, namestitve, odpuste, ter nadzorovali obratne naprave glede varnostnih in zdravstvenih predpisov. Ta tip inženierja za socialne posle se je ohranil v Franciji do danes, oziroma je vsled govratnega ameriškanskega vpliva zopet nastal. Masi je ustanova sama po sebi zelo umestna in pametna, vendar naslov inženierja po naših pojnih za to mesto ni upravičen, ker so dotični uradniki vse prej kot inženierji. Sicer bi moral biti po današnjem francoskem pojmovanju tak uradnik istočasno inženier, s tehnično, gospodarsko in socialno izobrazbo, kakor to tudi mi smatramo za pravilno. Vendar iz novejših francoskih objavljanih poročil ne moremo spoznati, ali se je to pojmovanje preneslo tudi v prakso.

V Ameriki je delovala na socialnem polju industrije predvsem že prej omenjena League for Social Service, ki je skušala poglobiti medsebojno razumevanje podjetnika in delavca. Ob priliki svetovne razstave v Parizu l. 1900 se je njen predsednik W. H. Tolman seznanil z idejami Cheyssonova. Šad tega je bilo socialno delo v industriji, združeno v pojmu »social engine-

eringe. Tolman je spisal o tem problemu tudi knjigo (Social engineering, New York 1909), ki je bila kasneje prevedena tudi v francoščino in obravnava predvsem higieno in varnost v industrijskih podjetjih, delavsko zavarovanje in premije, kolonizacijska dela in zadržni pokret za zgradbo delavskih hiš, telesno in kulturno vzgojo delavstva. V kasnejši dobi so Amerikanci spreminili naziv »social engineering« v »human engineering«, najbrž radi tega, ker je prvotni naziv neugodno uplival na razvoj tega pokreta; med vojno se je tudi drugi naziv spremenil v »labor management«. Amerikanski uradniki za socialne posle, »labor managers«, so izšli po večini iz visokih šol, bodisi vseučilišč, bodisi tehničnih, tako da imajo ali gospodarske, ali pa tehnične osnovne nauke, katerim je sledila specialna izobrazba za socialna vprašanja.

V Nemčiji je bil eden izmed prvih, ki so stali za zahteva, da morajo biti inženierji poučeni tudi v socialnih vprašanjih, C. Bach, znani pisec »Strojnih elementov«, ki so vsaj imenom znani vsakemu inženierju. Tudi on je poudarjal pomen pravega razumevanja delavstva, ki ga moramo zahtevati od mladih tehničnih uradnikov.

Ob priliki sprejema rektorjev treh tehničnih visokih šol je cesar Viljem II. že l. 1900 izjavil, da tehnične visoke šole nimajo samo tehničnih nalog, temveč je njih naloga tudi rešitev socialnih problemov. Dasi je sledila tej izjavi dolga literarna diskusija o socialni vzgoji in izobrazbi inženierskega naraščaja, tudi v Nemčiji do povojnega časa ne moremo opaziti temeljitejšega obravnavanja tega vprašanja od strani visokih šol.

Šele ko je po vojni postala zahteva po gospodarski izobrazbi inženierjev nujna, so pričeli razmišljati o potih in načinih, kako bi nudili inženierjem tudi potrebno socialno izobrazbo.

Ene izmed prvih tehničnih visokih šol je bila ona v Berlinu, ki je ustanovila inštitut za »sociologijo industrijskih obratov«. Sledile so tudi ostale nemške visoke šole. Obseg izobrazbe je predvsem usmerjen na tehnične, socialno-gospodarske in socialne nauke, ki tvorijo nekako podlago za glavne predmete: sociologijo in organizacijo industrijskih obratov. Sledile so temu vzgledu tudi ostale tehnične šole in univerze, ki imajo skoro vsaka svojo posebno smer, tako da je dana možnost čim širše specialne izobrazbe. Deloma pred, posebno po vojni, je nastalo na tem polju precejšno slovstvo, izmed katerega omenjamo samo spise prof. Foersterja iz Zürichu, ki obravnava te probleme posebno z etičnega vidika. Posebne tečaje za inženierje in tehnike, ki vsled zaposlitve nimajo več časa za specialni študij, prireja med počitnicami »Dintac« (Deutsches Institut für technische Arbeitsschulung). Slične tečaje prireja tudi V. D. I. (Verein deutscher Ingenieure) deloma sam, v zvezi z tehničnimi visokimi šolami in drugimi ustanovami.

Pri nas se je pričela nova doba socialnega dela v industriji po vojni. Vendar pa prihaja večinoma to delovanje v industrijska podjetja od zunaj potem urada za zavarovanje delavcev, inspekcije dela in bratovskih skladnic. Socialna vzgoja našega inženierskega naraščaja pa je v glavi meri kot drugod, še zelo malenkostna. Gotovo je, da mora inženier predvsem obvladati tehnično stran svoje stroke. Izkušnja pa dnevno pokaže, da je treba obvladati v obratu tudi medsebojno osebno razmerje do delavcev. Tu bi imeli priliko, poseči aktivno v vzgojo socialnega čuta naše mladine.

Banja Luka, 11. avg. ž. 13. in 14. t. m. bo v Sanskem mostu velik evharističen kongres. Na ta kongres se pripravlja veliko število meščanov iz Banjaluke in drugih bosanskih mest, zlasti iz Bihaća. Iz Banjaluke in drugih večjih mest bodo vozili posebni vlaki, poskrbljeno pa je tudi za avtobusni promet.

## Francija in naš les

Belgrad, 11. avgusta. l. Iz Sarajeva poročajo, da je francoski poslanik Emil Naggiar dopotoval v Sarajevo z izrecnim namenom, da stopi v stike s predstavniki lesne industrije. Ze za časa svojega bivanja v Sloveniji je francoski poslanik porabil priliko in se razgovarjal s slovenskimi lesnimi trgovci o njihovih željah in sedaj namerava isto storiti tudi v Bosni s tamkajšnjimi lesnimi trgovci. Zastopniki raznih industrijskih podjetij so opozorili francoskega poslanika na strašen položaj lesne industrije ter so ga na isti način kakor v Sloveniji prosili, da se zavzame pri francoski vladi za to, da se vendar enkrat ukine kontingentiranje izvoza našega stavbnega lesa. V slučaju pa, da bi francoska vlada tega ne mogla storiti, potem pa naj jo on v imenu jugoslovanskih trgovcev z lesom prosi, da se kontingent izvoza za naš stavbni les na vsak način poveča. Zastopniki naše lesne industrije so predložili poslaniku podrobne statistične podatke in vse informacije, ki so mu za njegovo intervencijo v Parizu potrebne. Francoski poslanik se je več ur razgovarjal z zastopniki naše lesne industrije ter je z njimi pretresal na isti način kakor v Sloveniji vse probleme lesne industrije v preteklosti in sedanjosti z ozirom na naša inozemska tržišča. G. Naggiar je pokazal veliko znanje in se stavil na razpolago, da bo na vsak način pri francoski vladi interveniral v smislu izraženih želja.

## Sporazum med Anglijo in Kanado

London, 11. avgusta. AA. »Evening News« poroča, da je doseženo soglasje med angleškimi in kanadskimi delegati na ottawski konferenci tako popolno, da so sklenili, naj bo zadnja plenarna seja konference 18. avgusta. Na tej seji bodo objavili vse podrobnosti tega sporazuma.

List navaja, da sta se Baldwin in kanadski predsednik Bennett sporazumela tudi o tem, naj ta pogodba traja 10 let.

## Boji v Mandžuriji

Mukden, 11. avgusta. ž. V okolici Mukdena se vodijo krvave borbe med japonskimi in kitajskimi četami. V teh borbah uporabljajo Japonci tanke in letala. Na sami periferiji mesta so izbruhnili na več krajih požari, ki so jih baje zanetili kitajski vstaji. Položaj v Mandžuriji je radi povodnji naravnost strašen in ogroža 8 milijonov ljudi. Številne kitajske iregularne čete so se vdale Japoncem in sedaj z njimi skupno rešujejo in pomagajo v ogroženih krajih.

## Bolivija zahteva dohod do morja

Zeneva, 11. avgusta. ž. Predsednik Paragvaja Cabalero je v svoji noti tajništvu Zveze narodov sporočil, da je njegova vlada pripravljena sprejeti v celoti predloge 19 ameriških držav, ki zahtevajo ustavitev sovražnosti in vpostavitev statusa quo. Tudi Paragvaj je pripravljen na končno rešitev spora pred arbitražnim sodiščem. Paragvaj je pri tej priliki ostro protestiral proti postopanju Bolivije, ki je v nasprotju s statuti Zveze narodov in ki gre za tem, da na račun svojega slabjšega soseda najde pot k morju. To ni v skladu s Kelloggovim paktom.

La Paz, 11. avgusta. ž. Čeprav so se že večera sovražnosti v področju Gran Chaca končale, vendar Bolivija še vedno vztraja pri svoji teritorialni zahtevi. Bolivija odbija vsako posredovanje nevtrlnih držav in Zveza narodov in je pripravljena, da se pogaja le, če se ji odpre svobodna pot na morje.

## Spominske svečanosti v Mojstrani

Mojstrana, 11. avgusta.

Danes dopoldne, takoj po prihodu prvega vlakca, s katerim je dospelo tudi mnogo pogrebcev, ki so imeli namen, udeležiti se pogreba lesnega trgovca Janka Dernača, so se napotili domačini in letoviščarji na pokopališče, kjer so ob 11 odkrili nagrobni spomenik Heinzu Müllerju, ki se je julija meseca 1960 ponesrečil nad triglavskim ledenikom. Svečanost je pričel s prisrčnimi besedami profesor dr. Robert Neuner, sedanjí vodnik nemške akademске spornе zveze monakovske univerze. Slovesnosti so se udeležili tudi člani omenjene zveze, ki so prišli nalašč radi tega iz Monakovega. V vznešenem govoru je profesor dr. Neuner omenjal v prvi vrsti ubogo mater-vdovo pokojnega Heinza Müllerja, ki je z njim izgubila sina edince, in ki ji usoda ni dovolila niti tega, da bi videla gomilo svojega sina. Kljub težki žalosti bi se veselo razklozalo srce njegove matere, če bi videla, v kakšnem planinskem raju je gomila njenega sina. Kljub vsej tugi bi ji radostno zadrhtelo srce.

Po govoru profesorja dr. Neunerja je v imenu »Skale« in jugoslovanskih planincev govoril v slovenskem in nemškem jeziku k. Kham. Za njim sta govorila še ravnatelj mojstranske cementne tovarne g. Winzig in zastopnik evangelijske cerkvene občine.

Popoldne je bil pogreb Skalaša Janka Dernača, znanega organizatorja vseh mojstranskih društev, od katerega se je poslovil Skalaš Miha Potočnik pri odprtem grobu.

Po pogrebu g. Janka Dernača je bil še pogreb gđ. Bogomile Smerke, ki se je ponesrečila na markirani poti na Malem Triglavu. Njena mati in sestra sta bili neotolažljivi, tako da so se orosile oči vsem navzočim. Blago pokojnico so prenesli iz mrtvašnice Skalaši, jo položili v grob in pokriti njeno gomilo s cvetjem. Od gđ. Bogomile se je poslovil v imenu planincev predsednik Slov. planinskega društva v Mojstrani. Domačini so ob grobu zapeli »Človek, glej dognanje svoje«. Zagrnila je tudi godba.

Udeležba pri pogrebi in odkritju nagrobne spomenika je bila tako velika, da je Mojstrana še ni videla, saj so se žalnih slovesnosti udeležili vsi letoviščarji in ljudstvo iz bližnje in daljne okolice. Razen z vlakom so se turisti pripeljali tudi z motornimi vozili.

## Vesti z olimpijade

Los Angeles, 11. avgusta. AA. Na včerajšnjih tekmah na olimpijadi v Los Angelesu so bili doseženi sledeči rezultati: Na konkurzu dresure konj je prvo mesto zavezal predstavnik Francije major Lessaze. V planjanju svobodnega stila na 400 m je v finalu zmagal American Craps, ki je samo za nekaj centimetrov potolkel znanega francoskega plavca Jaana Tarisa. Craps je postavil čas 4 minut 40.4 sekund, ki predstavlja nov svetovni rekord za plavanje v 400 m.

Los Angeles, 11. avgusta. AA. V damskih skokih s deske so Američanke zasedle vsa tri prva mesta. Rezultati so ti-le:

1. Georg Jaconeman, USA, 87.52 točk. 2. Katherine Rawls, USA, 82.56 točk. 3. Janet Auntz, USA, 82.12 točk. 4. Gđ. Jordan, Nemčija, 77.50 točk. 5. Doris Ojilvie, Kanada, 70 točk. 6. Melle Epply, Avstrija, 63.70 točk.

Ljubljana, 11. avgusta. AA. Pomočnik bana gosp. dr. Pirkmajer jutri v petek zaradi odsotnosti ne bo sprejemal strank.

Pariz, 11. avgusta. AA. V Louvru je neki blaznež z britvijo poškodoval znamenito umetnino »Angelus«.

Državni podtajnik za umetnost se je napotil v Louvre, da ugotovi poškodbe.



## Duh. svetnik župnik Janez Müller - 70 letnik



Dev. Mar. v Polju, 11. avg. 1932.

Kakor je pretekli mesec potekel 45 letni jubilejni dan, od kar deluje v vinogradu Gospodovem, tako bo tudi danes brez zunanje hrube in od faranov tako željene zunanje proslave v svoji skromnosti le v ožjem krogu obhajal svoj 70 letni rojstni dan duhovni svetnik preč. g. župnik Janez Müller pri Devici Mariji v Polju.

Slavljenec je bil rojen dne 12. avgusta 1862 v Zabnici pri Škofji Loki. V mašnika posvečen 10. julija 1887, je kaplanoval v Smledniku in v naši fari. L. 1897. je šel za župnika k Sv. Heleni, kjer je zgradil novo lepo župnišče. L. 1908. se je kot župnik vrnil k nam, kjer plodonosno deluje v blagor njemu izročeni duši. Ob njegovem prihodu je štela ta delavsko kmečka župnija le nekaj nad 3000 duš. To število se je v dveh desetletjih skoraj podvojilo. Sezidal je takoj ob prihodu po svojih načrtih in s svojo veliko gmojo podpora novi društveni dom in vneto deloval v odborih raznih društev, ki so imela tu svoje prostore. Predvsem pa so bili našemu jubilarju pri srcu tovarniški delavci. Ob velikem predvojnem štrajku je potoval na Dunaj k tedanjemu upravnemu svetu in uspešno posredoval — kakor tudi pri tedanjem dež. glavarju dr. Šusteršiču v prilog štrajkajočih. Videc veliko bedo in gorje, je ob zopetni nevarnosti štrajka javno s prižnice v ognjevitih besedah in z zgledi dokazoval in svaril obe stranki, kakor so mu sicer delavci sprva zamerili, a pozneje bili za to zelo hvaležni. Med vojno si je veliko prizadeval v za- devih prehranjevanja faranov in je tudi izposloval s takratnim kaplanom tedanjemu gospodarskemu društvu živil. Zadnje dejanje, ki bo zopet največ koristilo delavstvu, je ustanovitev dobrodelnega društva Vincencijeve konference. Prav tako se imajo mnoge delave družine njemu zahvaliti, da imajo danes svoje lastno ognjišče, svoj dom, drugim je pa z nasveti in načrti pri židavi in s svojo bogato izkušnostjo na tem polju pomagal, saj je tu znan kot izvedenec o praktičnih, cenjenih stano- vanjih in hišicah.

Kot vnetemu služabniku božjemu je posebno pri srcu tretji red, Marijina družba. Zadnje leto pa je ustanovil Apostolstvo mož. V vsej župniji je po- vzdignil versko življenje, polagajoč posebno važ- nost na čiščenje presv. Srca Jezusovega. Posebno slovi naš župnik tudi kot ognjevit pridigar. Tudi spovednica mu je vedno oblegana. S pomočjo da- rožljivih župljanov je napravil l. 1923. štiri nove jelekne zvonove, katerih največji tehtal čez 5000 kg ter je eden največjih na Slovenskem. Lansko leto je sezidal pri cerkvi dve stranski kapelici. Zbiral denar za nove orgle, in še in še ima v načrtu. Le splošna kriza preprečuje za enkrat delo na tem polju. Kako natančno in skrbno vodi župnijsko pi- sarno in matične knjige, je znano najvišjim cer- kvenim dostojanstvom. »Za vsako napako en ce- kin,« se je pošalil ob vizitaciji ob priliki birne. Cerkevno in pisarniško delo mu je vedno prvo. Če- sto je naš slavljenec okusil grenkost življenja. Brez kaplje žolča tudi jubilarov kelih ni bil. Ob pre- vratu je tudi on trpel zaničevanje in blatenje. Bol pa je mirno in vdano ter odpuščajoč prenašal. L. 1921. je bil odlikovan z redom sv. Save V. r. Leta 1931. pa je bil imenovan za duhovnega svet- nika.

Na jubilarstvo prošnje in zahtevo — o čem ob- hajali te obletnice brez zunanje hrube. Želimo pa ta tako pomembni jubilej duhovno proslaviti. Podarili mu bomo k njegovemu jubileju duhovni šopek daril. Na prihodnjo nedeljo in praznik Vne- bovzeta Mar. Devica bomo darovali zanj sveta ob- hajila. Prošili bomo Njo, katere slika kraši naš glavni oltar, da Vas, gospod svetnik, ohrani čilega in zdravega do skrajnih mej življenja. Bog Vas živi!

## Zdravstvena zaščita mladine

»Službene Novine« od 9. avgusta, št. 181 pri- občujejo predlog proračuna dohodkov in izdatkov centralnega odbora fonda za zdravstveno zaščito za šolsko leto 1931/32.

Za ljubljansko univerzo določa ta predlog zne- sek 90.000 Din, in sicer za nabavo zdravil, za zdrav- ljenje po bolnišnicah, za pošiljanje bolnih dijakov v letovišča, zdravilišča, počitniške kolonije etc. znesek 27.000 Din, za zdravstveno prosveto, pospe- ševanje in širjenje treznosti med dijaki, za izboljšanje higijenskih razmer in reda v poslopih itd. znesek 6750 Din, za osnovanje in vzdržanje vseh ustanov za socialno higijensko zaščito dija- kov znesek 11.250 Din, 50% proračuna pa določa proračunski predlog za osnovanje posebnega uni- versitetnega fonda po § 32 zakona o zdravstveni zaščiti dijakov. Dohodki se bodo črpali, in sicer vseh 90.000 Din, iz zdravstvenih taks, ki jih pla- čajo študentje pri vpisu za fond za zdravstveno zaščito.

Proračun banskega odbora fonda za zdrav- stveno zaščito srednješolskih dijakov dravske ba- novine pa znaša 198.171 Din. Za nabavo zdravil, za zdravljenje v bolnišnicah, za pošiljanje srednje- šolcev v zdravilišča in počitniške kolonije določa predlog znesek 59.500 Din, za zdravstveno prosveto znesek 4950 Din, za pospeševanje in podporo telesne vzgoje in za širjenje treznosti med dijaki 1950 Din, za snovanje in vzdrževanje vseh ustanov za socialnohigijensko zaščito dijakov znesek 24.736 dinarjev, za izboljševanje higijenskih razmer in reda po poslopih znesek 4950 Din. 15% proračuna, to je 29.725 Din je določenih za počitniško bivanje in zdravljenje dijakov po § 32 zakona o zdravstveni zaščiti dijakov. Po istem členu je določenih 35% za centralni fond. Vseh 198.171 Din se bo krilo iz vlog in zdravstvenih taks, ki jih pri vpisu plačujejo dijaki za fond za zdravstveno zaščito dijakov.

Ves ta proračunski predlog znaša za vso dr- žavo 3.744.804 Din izdatkov in prav toliko dohod- kov. Predlog sta podpisala prosvetni minister B. Maksimovič in minister za socialno politiko in na- rodno zdravje M. Kostrenčič.

## Trboveljski otroci v Poljanski dolini

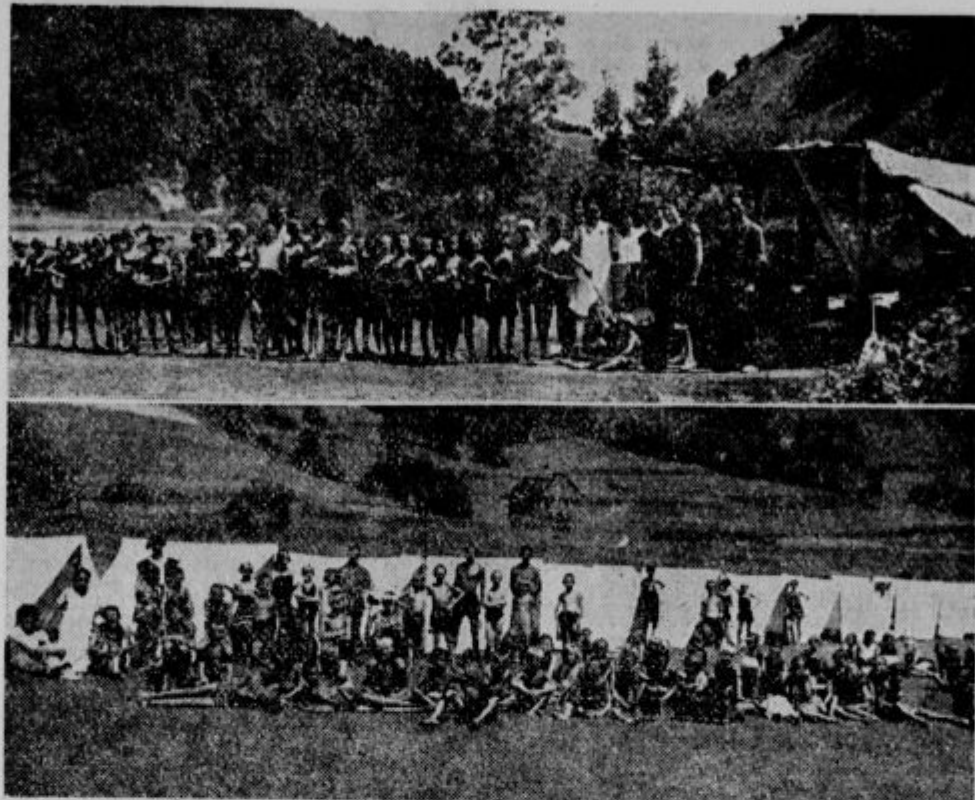
Tam pod zelenim Blegašem v pestri in slikoviti dolini Subicev ob bistri Poljanci se je za mesec dni nastanilo 46 rudarskih otrok, kamor jih je po- slala bratovska skladnica na okrevanje.

Iztrgani iz črne doline, sivih kolonij, bede in skrbi so pohiteli v začetku julija v dolino svežega zraka in toplega sonca, kjer so si postavili ob šu- meči Poljanci svoje taborišče, da se v sveži na- ravi sprostijo in vsaj za silo okrepčajo svoja trudna in izmučena telesa ter osvežijo svoj duh.

V gorskem zatišju, kjer jim mladostnega veselja in razpoloženja ne kvari ropot rudniškega bagerja in podzemnih svedrov, pa ne meri časa fabriška si- rena, se blestijo njihovi novi domovi — šotori, okoli katerih se že v ranem jutru začne živčav, te- lovadba, igra, petje, nepretrgana pesem do hladne- ga večera, ko ob večernem kresu sredi taborišča znova zadoni ob navzočnosti vaščanov pesem in raz- položenje, da odmeva pozno v noč tja v jelove bre- gove Blegaša, Bukovega vrha in Sv. Volbenka, do- kler se ne zaprejo poslednje oči pod šotorom in za- sanjajo o črni dolini, dobrih mamicih, zakajenih očetih in bratih pod zemljo, morda tudi o lepšem

in veselejšem življenju pa o toplejšem solncu tam pod Mrzlico in Kumom. Tako večer za večerom, če jim le ne zmoti njihovega razpoloženja dež in grme- nje ali pa utrujenost po prestatnem izletu v bližnjo in daljšo okolico. Tudi za to je preskrbljeno. Po vsej Poljanski dolini tja do Žirov in italijanske me- je, na vrhu Blegaša in Bukovega vrha simbolično doni pesem: Sirota jaz okrog blodim... V Tavčarje- vem gradu na Visokem pa se je decil pod osebnim vodstvom in razlago gospe Tavčarjeve odprl prav- cati muzej, za kar se vodstvo kolonije najtopleje zahvaljuje, kakor tudi za postrežbo ob tej priliki.

Razpoloženje in zadovoljstvo otrok pričata, da je bila kolonija od svojega početka pa do konca naj- bolj posrečeno organizirana, v čemer gre največja zasluga organizatorju in vodju kolonije, rudarju in podpredsedniku bratovske skladnice g. Hruševarju, svedu v nič manjši meri gosp. Hudarini, ki je upravljal materinsko skrbela za sočno in nadvse okus- no prehrano, kakor tudi njeni pomočnici Hildi in vsemu ostalemu vodstvu. Vaščanom in okoličanom Poljan, ki so na katerikoli materialen ali moralen način pripomogli, da je kolonija tako lepo uspela, naj bo izrečena na tem mestu najtoplejša zahvala.



Maladi kolonisti čakajo pred kuhinjo tolažbe za prazne želodčke (zgoraj). — Spodaj: Pred svojimi šotori ugičljejo, kam jo po obedu mahnejo.

## Planinska slavnost pod Bogatinom

»Nazaj, nazaj v planinski raj« bi lahko zakli- cali vsem tistim našim planincem in ljubiteljem pla- nin, ki so zadnja leta tako krivično zanemarili Bo- gatinovo kraljestvo. Ta visokogorski kot spada med naše najčistejše in najlepše visokogorske vrhove, a obiskovali so ga poleti le redki turisti, pozimi pa je bil dostopen le za drzne visokoalpske smučarske družbe.

Ta nedostatek je odpravila agilna bohinjska podružnica SPD, ki je iz lastnih sredstev in z last- nim trudom dogradila prav ličen domek, ki so ga v nedeljo blagoslovili in odprli.

Ob 11 dopoldne je bila daritev sv. maše na bliž- njem pokopališču. G. Anton Dodič, kaplan v Srednji vasi, sam navdušen planinec, je prišel na planino kar v smučarskih čevljih. V svojem govoru se je spomnil junakov, ki so dali svoja mlada življenja, najdražje, kar ima človek, za veličino rodu in za svobodo svojih bratov. Zato so naše dolžnosti do življenja in do sočloveka še posebno tehtne. Hudo je bilo pustiti mlada življenja pod Krnom in Bogati- nom, da nam ostalim sije sonce svobode. Zato se moramo mi spominjati svojih svetlih dolžnosti do Boga in sočloveka. Po sv. maši je kaplan g. Dodič blagoslovil grobove.

Pred okrašenjo koč je bila nato slovesna bla- goslovitev. Predsednik podružnice g. Hodnik je po-

zdravil prisotne planince domačine in zastopnike bratskih društev: zastopnika TK Skale iz Ljubljane g. dr. Josipa Birsa, šefa Agencije Avale, in dr. Ravi- nika iz Belgrada, predstavnika smučarskega kluba v Bohinju g. Tomaža Godeca, tajnika Olepševalnega društva za notranji Bohinj g. Stanka Hribernika in zastopnika Gorenjske zimskosportne zveze g. Toma- žiča. Zahvalil se je dobrotnikom in darovateljem in opisal namen nove koč. Priprosto je naznačil kra- sote sveta pod Bogatinom, ki je z novo postojanko dobil za zimo, pomlad in poletje primerno zaveti- šče. Naj čimveč planincev, ljubiteljev naših gora, in smučarjev uživa ta visokogorski predel! Dobro- dešli nam bodo vsi iz srca!

Za pozdrav se je zahvalil v imenu TK Skale g. dr. Josip Birsa. Trud, ki so ga prevzeli agilni od- borniki bohinjske podružnice, zasluži vso hvalo in priznanje. Storili so ogromno človekoljubno delo, zlasti, ker so ga opravili sredi hude gospodarske stiske.

Podobno so se zahvalili ostali zastopniki. G. Hodnik je nato odprl koč med prepevanjem ljub- kih narodnih popevk in veselim ukanjem. Z obrazov vseh je žarelo veselje, pozabljene so bile vsakdanje stiske in skrbi. v domači družbi sredi dobrih ljudi so minile ure, kakor blisk. V popoldanskih urah so se gostje porazkropili na vse strani.

## Zavod za zaostale otroke

Ljubljana, 11. avg.

Zagrebski listi poročajo, da je zdravstveni svet savske banovine te dni razpravljal o važni zadevi, kako osnovati zavod in šolo za duševno zaostale otroke. Sklenili so, da bo ta novi zavod in šola smatrati za del državne narišnice. Na tem novem oddelku naj bi bila tudi šola. Ta sklep s proraču- nom vred so predložili osrednji vladi v Beograd. Medtem ko je narišnica v Stenjevcu, bodo za ta zavod in šolo porabili bolnišnico v Veliki Go- rici. Dosedanja ortopedsko bolnišnico bi pa iz Velike Gorice prenesli v Osijek. Tako mislijo Hr- vatje rešiti to veliko in perečo vprašanje. Njihov zavod bo prvi te vrste v državi.

Pri nas potreba že leta in leta kriči po takem zavodu! Iz ubogih otročičev, ki so kakorkoli du- ševno zaostali, bi se dalo napraviti mnogo korist- nih ljudi s primernim šolanjem in potrpežljivo vzgojo in vajo. V Nemčiji so taki zavodi ustanov- ljeni od raznih redov, oblasti pa jih na vso moč

## 70 let metliške godbe

Metlika, 8. avgusta.

Sicer ni točno 70 let od tedaj, ko je tedanji učitelj Vinko Šturm začel z godbo — bilo je to leta 1859. — toda zunanja slovesnost 70 letnice se je zaradi drugih jubilejev odpravila vse do letos, ko je naša godba priradila v ta namen slovesno proslavo v nedeljo, dne 7. avgusta ob 8 zvečer na grajskem vrtu. Za to priliko je godba priradila v vsesplošno zadovoljnost bogat koncert z nekaterimi dramatičnimi prizori.

Nimam namena podajati kritiko te prireditve. Omenim le, da so dramatični prizori zahtevali me- stoma prav spretnih igralcev, od katerih so neka- teri celo presegli naše pričakovanje.

Koncertne točke, ki so bile vsekakor glavni del programa, osem izbranih komadov, domačih in tu- jih komponistov, katerim so se pridružili še mnogi odločki iz narodnih zbirk, so spravile številno ob- činstvo v kar najlepše razpoloženje.

Godba je bila ustanovljena že leta 1859. Eden njenih prvih jako agilnih članov je bil Anton Okorn, ki je danes 84 letni starček. Iste starosti je Jožef

podpirajo. Tam so skor oiz vsakega neboljlenčaka kaj koristnega napravili. Kako potrebno bi to bilo tudi pri nas! Pa se nihče ne zgane! Dokler je bil Slovenec navezan na le na kmetijo, je teh revčkov bilo mnogo manj. Pa na kmetih so jih lahko porabili za pastirke ali kaj drugega. Kaj naj počne s svo- jim takim revčkom ubogi delavec, reven uradnik? To vprašanje je pri nas vsak dan huštel! Ko je g. dr. Breclj vodil zdravstvene posle na oblastnem odboru, se je za to vprašanje zelo zanimal in je bilo upati, da bomo Slovenci prvi v državi dobili tak zavod. Pozneje, ko so vsi tisti načrti šli rakom živžvati, je ena naših velikih dobrodelnih orga- nizacij sklenila započeti akcijo za tak zavod. Strašna kriza pa je zasebnim društvom izpodnesla tla za vsak večji razmah. Saj se za podpore gla- dujočim ni od nikoder vzeti. Kako naj grade za- sedna društva tak zavod, ki je končno stvar vse javnosti? Kakor vidimo, so Hrvatje zgradili za stvar prej ko mi, čeprav je bila pri nas misel prej sprožena in tudi prej in bolj pereča.

Letnar, ki se je oprijel godbe dve leti pozneje. Iz Šturmove šole je tudi nekoliko mlajši Ivan Škof, ki je bil skozi 50 let do danes priden godec skozi vse krize in prelome, ki jih je morala prestati me- tiška godba.

Od leta 1877. je bil z nekaterimi odmori vodi- telj godbe Frane Golob, ki je prišel v Metliko iz Straže.

Glavna težava in ovira je bila, kakor danes tako preje, da niso od muzike mogli živeti. Zato si je tudi kapelnik Golob pomagal s postranskim zaslu- kom, ki mu je pa kmalu postal glavni vir dohod- kov — s krojaštvom in gostilno. Tako je seveda pustil godbo, katero je prepustil Karlu Kresalu, ki je dobil tudi službo pismošev. Imenovan pa je tudi s tem jako skromno shajal in je zato šel za boljšim zaslužkom in za večjo slavo v Ameriko, kjer je pri njegovem pogrebu igralo 13 godb.

Se razni godbeniki so v naslednjih letih nasto- pali do polpreteklega časa, ko je odlično deloval pri metliški godbi g. Joško Finžgar, ki se še sedaj iz Ljubljane zanima za našo godbo.

Sedaj jo z vso vneto in poštrevainostjo vodi g. Ivan Drobnič, ki ji je izvečal desetorico prav spretnih članov. Godba šteje sedaj 22 članov.



Po polno razvitem kur- jem očesu povzročena bolečina je skoro enaka oni, ki bi jo povzročil s konico na prstni člen postavljeno klin v težji 1 kg.

**Burgit-obliž zoper kurja očesa,** zdravniško priporočen se je 22 let sijajno obnessel s svojim radikalnim učinkom in je vpeljan po vsem svetu. Ker pokriva delujočo maso samo kurje oko, in pride zdrava koža samo z nevtralnimi nalepljivimi (Heftplaster) v dotiko, so vnetja kot se čisto dogajajo pri enakomerno namazanih obližih — pri Burgitu popolnoma izključena in to je glavni vzrok priljubljenosti Burgita in njegove brezprimerne svetovne razširjenosti.

**Burgit-obliž zoper kurja očesa**  
Originalni zavojček z 1 komadom 4.— Din.  
Originalni zavojček z 2 komadoma 7.— Din.

**Burgit-obliž zoper otiščance**  
Originalni zavojček z 2 komadoma 8.— Din.

**Burgit nožna kopelj**  
Originalni zavojček . . . . . 6.— Din.

Zahtevajte izrecno **Burgit**.  
**Burgit** pomaga zanesljivo in ne povzroča bolečin!

## Euharistična slavnost na Jesenicah

Jesenice, 10. avgusta

»Slovenec« je v glavnih obrisih že objavil program euharistične slovesnosti, ki bo v nedeljo, 14. avgusta za župniji Jesenice in Koroška Bela. Natančni spored celokupnega slavlja je ta:

V nedeljo jutraj ob 6 bo izpostavljeno sv. Reš. Telo in ostane izpostavljeno na Koroški Beli do 11 dopoldne, na Jesenicah v župni cerkvi pa ves dan do polnoči. V cerkvi na Savi, kjer navadno sv. maša ob 8 jutraj, ta dan ne bo opravila.

V župni cerkvi bodo sv. maše ob 6, 7, 8, 9, 10 in 11, vsaka, razen ob 7 s kratko pridigo. — Med sveto mašo ob 8 skupno sv. obhajilo otrok. — Med sv. mašo ob 11 pridiga v hrvatskem jeziku. Govoril bo č. g. dr. Hren iz Zagreba, ki bo po procesiji tudi spovedoval v hrvatskem jeziku. Od 11—12 bodo molili moške in fantje Apostolstva moč ter bratovščine sv. Reš. Telesa. Od 12—13 molijo žene in dekleta Marijine družbe. Od 13—14 molijo žene in dekleta izven Marijine družbe. Od 14—15 slovesen sprejem otrok v Marijin vrtce, pridiga in pete litanije Matere božje, pri katerih pojo otročiči. Zatem spovedovanje odraslih. Od 15—16 molijo fantje in moške izven Apostolstva moč. Od 16—17 petje in molitve jeseniškega pev- skega zbora. Od 16—17.45 petje otrok, združeno z adoracijo. Od 17.45—18.15 adoracija duhovnikov. Od 18.15—19 petje in adoracija pevskega zbora iz Koroške Bele. Ob 19 pridiga prevzvišenega gos- poda knezoškola. Ob 19.30 procesija z Najsvetejšim. Vodil jo bo prevzvišeni. Po procesiji bodo pete litanije Srca Jezusovega. Nato bo spovedova- nje in molitve.

Ob 23.30 pridiga stolnega vikarja g. Košmerija. O polnoči slovesna sveta maša, katero bo daroval Prevzvišeni in med katero bo skupno sveto ob- hajilo vsega ljudstva. Po sveti maši »Te Deum«. Sv. maša o polnoči velja za praznik 15. avgusta (Veliki Smaren).

## Zgodba o Ježici in stari granati

Ježica, meseca avgusta.

Zadnje čase razširjajo na ovinkih banovinsko cesto od Ježice na Gamelnje, ki ji ljudstvo pravi Stražo. Ta cesta je znana po hudih klancih in ostrih ovinkih. Ko bodo sedanja razširjevanja končana, bo cesta mnogo manj nevarna za voznike, zlasti pa še za avtomobiliste, ki so se te ceste doslej izogibali. Prej ali slej pa se bo moral realizirati že stari načrt, da se pod sedanjo cesto nekaj nad Savo izpelje nova ravna cesta med Ježico iziroha Crnučami in Gamelnjami. Ko so predzadnji petek delavci odkopavali rob na ovinku malo za tako zvanim Kačarjevim »bogom«, je eden izmed de- lavcev s krampom zadel na staro še neeksplozirano granato, za katero so najprej mislili, da izvira še iz francoskih časov.

Kakor je znano, so se to vršili hudi boji, na kar spominja še mnogo ljudskih imen, ki jih imajo posamezni prostori. Najbolj je znano mesto »pri Francozu« v začetku Straže kmalu nad Murenčevim klancem, kamor vsake, kdor gre mimo, vrže zeleno vejico ali nekaj rož. Ko se nabere večji kup, ga zažgejo. Na tem mestu je pokopanih več francoskih vojakov, ki so tu padli. Zal je njihov grob zelo zasut z gmajnskimi gručem, prostor leži namreč pod cesto tako, da ob vsakokratnem deževju voda pusti večjo množino gruča. Lepo bi bilo, ko bi se našel kdo, ki bi postavil skromen spomenik. Naše ljudstvo je z metanjem cvetja in zelenih vejic lepo ohranilo spomin na davni grob padlih francoskih in avstrijskih junakov.

Vojaška komisija, katero je orožništvo obve- stilo o čudni najdbi, pa je ugotovila, da je to av- strijska granata iz leta 1865. Ta letnica je namreč stala na njej. Zanimivo je, da je bila granata še vedno dobro ohranjena in jo je vojaška komisija razstrelila. Kako je granata prišla na to mesto? Do leta 1880 je imela artiljerija vaje v ostrem stre- ljanju z vižmarske ceste od Marinovaša v takozvani Strukljevi kup na meji ježenske katastralne občine. Ta kup še danes stoji. Je to okrog 50 m dolg, 15 do 20 m širok in okrog 20 m visok nasip zemlje, ki so se vanj zarivala topovske kroglice, v kolikor seveda niso šle čez. Ena takih granat, ki je zgrešila »kugelfonk« (kakor še danes nekateri reko temu nasipu), je tudi v Straži najdena granata. — Ime- novani »kugelfonk« je danes posebno znan med lovei, saj je tu najboljša njihova prežal! — Razen tega artiljerijskega »kugelfonka« sta bila svojčas še dva infanterijskega, in sicer Dolničarjev in Perič- nika, od katerih pa se v vidici danes samo še ostani- ki, ker sta jih posestnika razvozila in je danes tam lepa njiva. Infanterija je streljala do leta 1887, in sicer od Kovačeve begarice in pa od Murenca. Leta 1887 pa je bil soseski svet, kjer so bili ti nasipi, razdeljen med kmete. Namesto nekdanje gmajne so nastale današnje najboljše ježenske, sa- veljske in kleške njive in travniki. Samo imena spominjajo še na stare čase. Pa pluj in motika udarjata pa še vedno na zaostale spvinenke v zem- lji, katere smo še pred vojno otroci topili in na sveti večer vlivali iz njih čudovite podobe, ki smo jih v otroški bujni domišljiji na vsemogoče načine razlagali.



## Ljubljana

### Angleži pridejo v Ljubljano

Tillerjev dom pri Sočavi, 10. avgusta.

Skupina 35 angleških profesorjev, ki biva sedaj v Logarski dolini, bo prišla v soboto 13. avgusta zvečer v Ljubljano. Med njimi je več botanikov, geografov in drugih znanstvenikov, ki se trudijo, da bi spoznali naše alpske pokrajine in njihovo prebivalstvo. V ta namen bi se radi sestali z našimi znanstveniki, profesorji itd. in prosijo, da se jim po možnosti pridružijo pri ogledu ljubljanskega muzeja, šol itd., ali jih obiščejo v hotelu Union dne 14. ali 15. avgusta. Nekateri izmed njih govorijo nemški in francoški.

Isti dan, 13. avgusta, bo prispela v Ljubljano tudi druga skupina angleških profesorjev, ki je sedaj na Bledu, in bo bivala 14. in 15. avgusta v hotelu Miklič.

### Jubilej vlega delavca - poštenjaka

Ljubljana, 13. avg.

Najstarejši konzumov uslužbenec Tone Jalovec praznuje danes svojo šestdesetletnico. Nad 28 let je že sluga pri našem l. delavskem konzumnem društvu in kdor ga hoče nekoliko podražiti, mu pravi: »konzumov vicedirektor«.

Vsak starejši konzumar ga pozna. Mož je poštenjak in v vsakem oziru na svojem mestu. Bog ga živi še mnogo let!

### Z ljubljanskega gradu

Starodavni ljubljanski grad je še vedno ena najmočnejših ljubljanskih stanovanjskih kolonij, kjer se peha in bori za vsakdanji kruh na stotine ljudi vseh stanov in od vseh vetrov.

V zadnjem času se je na gradu vsaj v toliko zboljšalo, da smo dobili vodovod in da ni treba ženskam čakati po cele ure na posodo vode.

Le eno nas skrbi. Vsako leto nam odpovedujejo vrtove in za prihodnje leto obetajo, da na naših skrbno negovanih gredah nasade smreke. Kakor že bodi, nam se zdi to neumestno in neumestno se je zdelo tudi pok. univ. prof. Jesenku. On sam je že interveniral pri gosp. Lapu, nadalje posredovanje nam je pa preprečila smrt.

In še nekaj. Dobili smo novega gostilničarja, gosp. Grila. Priznati mu je treba, da zna upoštevati položaj grajskih prebivalcev, kajti nastavlja je nizko ceno ne samo pri pijači, ampak tudi pri jestevih. Kriza se pa itak pozna, ker je opažati tudi pri dotoku tujcev, ki je vsako leto manjši.

### Kaj bo danes?

Kino Kodeljevo igra na prostem ob pol 9 zvečer film »Pozabljeni srci«.

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Ustar, Sv. Petra cesta 78 in mr. Hočevar, Celovška cesta 34.

### DR. PRODAN

ne ordinira do konca avgusta

○ **Zdravo mleko imamo.** Mestni tržni urad vestno kontrolira kvaliteto mleka, ki prihaja na ljubljanski trg. Če so bile kdaj proti mleku kakšne pritožbe, so sedaj kar odpadle in ponehale. Meseca julija je tržni urad odzval 89 vzorcev mleka in jih dal pregledati, vendar pa je bilo med vsemi 89 vzorci mleka le 5 takih, ki so bili oporečni, to se pravi, da so razredčeni z vodo, da so bili posneti ali smetni. V Ljubljani pijemo torej v splošnem zdravo mleko.

○ **Pregled živil.** V mesecu, kakor je julij, je navadno o kvaliteti živil največ pritožb. Letos pa meseca julija teh pritožb ni bilo in je državnih higijskih urad, kateremu je pošiljal tržni urad v pregled živila moral skoraj v vseh primerih ugotoviti, da so bila živila zdrava. Higijski zavod je pregledal 13 vzorcev klobas, salam in hrenovk. Vsi vzorci so bili dobri. Dalje je bilo pregledanih 14 vzorcev slađole. Le v enem primeru pa so bile v slađoledu ugotovljene »Colic« bakterije, ki pa zdravju niso nevarne. Pač pa priporočata higijski zavod in tržni urad raznim prodajalnam, delikatesam, bufetom in podobnim trgovinam malo več pozornosti na snago in higijeno v obratnih prostorih, ker se bo kontrola nad temi obrati v bodoče še poostрила.

○ **V mestni klavnici ljubljanski** se bo v soboto 13. t. m. ob 15 prodajalo na prosti stojnici goveje meso.

○ **Slovensko planinsko društvo** nujno priporoča svojim članom, da kupujejo polovine vozovnice na podlagi uverenj, radi evidence, v podružnici »Putnika« na Masarykovi cesti v hotelu »Metropol«, nasproti glavnega kolodvora.

○ **Star revček.** Po ljubljanskih ulicah vzbudi pozornost med številnimi prosjaki in reveži, ki jih je sedaj toliko, posebno star možček, ki hodi ves skladen ter je očitno že v visokih letih. Sam zatrjuje, da bo čez 16 tednov star sto let in da je služil še pod Radeckim vojakom, kjer je prišel celo do »eugenskomandanta«. Sedaj pa živi v taki revščini,

da nima niti kruha niti nobenega priborja, podpore ne dobi nobene, nihče se ne zmeni zanj. Pred leti, tako pravi možček, ga je spoznal nadškof dr. Jeglič, ki je pisal o njem tudi v časopis, kako zelo starega moža je srečal. Koliko so te navedbe starega možčka točne, nam seveda ni bilo mogoče kontrolirati, vendar pa je revček vreden vsega pomilovanja in usmiljenja ljudi.

○ **Tatvine.** Zidar Franc Rep iz Most je ovadil nekega mladeniča, češ da mu je iz žepa izmaknil v neki gostilni v Mostah 900 Din. Tega mladeniča je policija aretirala in našla pri njem po nekaj dnevih še 505 Din. Vendar pa mladenič vztrajno trdi, da on denarja ni ukradel, temveč da je ta denar njegov prihranek. — Cevlarski mojster Leon Mencej iz Strelške ulice je prijavil tatvino usnja, ki se mu je pripetila v gostilni, kjer mu je nekdo odnesel zavitek usnja, vreden 260 Din. — Mizarskemu pomočniku Josipu Prošiču iz Zapuž je nekdo ukradel na Gospodstvi cesti 1000 Din vredno kolo znamke »Puch«. — Graščak Klement Bukovsky iz Mirne na Dolenjskem je ovadil, da mu je neznan tat izmaknil z avtomobila na Kongresnem trgu vijak in toplomer pri hladilniku. Skode! ima 1000 Din.

○ **Dva ponesrečena.** Na Rinski cesti 20 stanujoča 62letna Viljemina Steindl je padla včeraj doma s stola in si poškodovala levo roko. — Levo roko si je poškodoval tudi 23letni delavec Ignac Kariz, stanujoč na Celovški cesti 96. Temu je v pivovarni »Unione« padla na roko jermenica in mu zmečkala prste. Oba ponesrečena sta iskala pomoči v bolnišnici.

○ **Kolesarji pazite na številke.** V današnjih časih, ko tatovi menda najraje krađejo kolesa, je zelo važno, če si vsak kolesar zapiše in kam na varno spravi tovarniško številko svojega kolesa. V primeru, da mu je kolo ukraden, je potem lažje izslediti kolo in potem ga tudi lažje prejeti nazaj. V zadnjih mesecih je podedelsko orožništvo pričelo budno paziti na vse mogoče kupčije, ki se gode na deželi. V vsakem primeru, če je kolo sumljivega izvora, ga orožniki tudi zaplenijo. Zadnjič smo objavili opis treh koles, ki jih je orožništvo zaplenilo v Višnji gori. Dvoje koles je s pomočjo naše notice že prišlo v roke pravih lastnikov, ki sta se zglašila na policijo. Orožništvo v Smedniku pa je pisalo sedaj ljubljanski policiji, da je bilo tam ukraden eno kolo »Eskac«, orožniki pa so zaplenili dvoje koles sumljivega izvora in sicer eno znamke »Dürrkopp« in eno znamke »Cucias Champion Internationale« št. 1349939. Za prvo kolo je policija že ugotovila, da je bilo ukradeni nekeje v Horjulu in že ve za lastnika. Pač pa išče lastnika drugega kolesa.

○ **Obupan mož.** Včeraj zjutraj je prišlo na Sv. Petra cesti do majhnega škandala. Neki ljubljanski obrtnik je prišel pred trgovino, kjer je v službi njegova ločena žena in pričel tam razgrajati ter je končno razbil pred trgovino tudi eno šipo. Komaj ga je stražnik odpravil na policijo, kjer se je najprej streznil, potem pa so ga zasilili. Povedal je, da se je napil iz žalosti in obupa, ker je izgubil ženo in bi jo na ta način rad spravil zopet k sebi. Mož so policijsko kaznovali, moral je plačati policijsko globo in ubito šipo, obenem pa so mu razložili, da se na ta način nikakor ne bo mogel sprijazniti s svojo ženo, temveč bo moral najti še prijaznejše načine, kakor pa so javni škandali in pobijanje tujih šip.

○ **Kopalne obleke** po globoko znižanih cenah, razproda trdka Šterk nasl. Karničnik, Stari trg 18.

## Naznanila

### Ljubljana

Klub jugoslov. primorskih akademikov obvešča svoje članstvo, da je 14dnevna ekskurzija, katero je nameraval klub izvesti že od svojega početka, zagotovljena. Ker moramo radi podrobnejšega programa in sestave posameznih skupin nujno vedeti za število udeležencev, tovarniško vabimo člane, da se čimprej prijavijo in da nam sporočijo svoje poštne naslove.

Primskovo pri Kranju. Prostovoljno gasilsko društvo Primskovo priredi v ponedeljek 15. avgusta 1932 ob 2 popoldne proslavo desetletnice obstoja z blagoslovitvijo novega gasilskega doma.

Križevci pri Ljutomeru. Naše gasilsko društvo bo priredilo v nedeljo 14. t. m. svojo vsakoletno tombolo. Prvi dobiček je 2000 Din, vsi ostali so v vrednosti 20.000 Din. Vabimo!

### Naše dijaštvo

Slovenskemu dijaštvu. Ne prenačite se z nakupom dijaškega koledarčka. Za slovensko dijaštvo izdaja vsako leto koledarček Slovenska dijaška zveza. Letošnji letnik pa bo prekašal vse ostale. Povečev bo našemu najaktualnejšemu vprašanju: slovenstvu. Prinašal bo razen tega polno gradiva, ki bo dobrodošlo vsakemu dijaku, kakor tudi slehernemu slovenskemu inteligentu. Obsegal bo 128 strani in bo stal 8 Din. Izide pa takoj po 20. avgustu. — Slovenska dijaška zveza.

## Maribor

□ **V zakonsko zvezo.** Poročili so se v zadnjih dneh v Mariboru sledeči pari: Petrovič Franc, strojevodja iz Mur. Sobote in Marica Lajnšek. — Bučar Alojzij, kancelist drž. žel. in Ana Vrečko, gospodinja. — Stojšek Stefan, svetilničar drž. žel. in Kolman Roza, delavka. — Majhenič Rupert, apret. pomočnik in Gassenburger Marija, delavka. — Trop Herman, sofer in Kukovec Angela, gospodinja. — Jelenik Franc, trg. pomočnik in Krese Ana, šivilja. — Osebek Vincencij, slikar in Božič Melita, zasebnica. — Miklave Francšek, učitelj in Groselj Lidija, učiteljica. — Mladim parom želimo obilo sreče.

□ **Ni bil rešilni avto.** Nedavno smo poročali o smoli dimnikarja Bogomirja, ki se je zaletel v Vetrinski ulici pod avtomobil. Izkazalo pa se je, da je bil avtomobil, ki ga je povozil, tovarno vozilo in ne rešilni avtomobil.

□ **Zadnja skupina dece** odšla na Pohorje. V sredo se je povrnila druga počitniška kolonija od Sv. Martina na Pohorju. Včeraj popoldne pa je odšla tretja in zadnja skupina dece k Sv. Martinu letovat. V tej skupini je 40 otrok, ki ostanejo na svezem pohorskem zraku 4 tedne.

□ **Spomin mariborskim vojnim žrtvam.** Odkritje spominske plošče na stolni cerkvi žrtvam svetovne vojne se vrši danes ob pol 19. Spominsko ploščo odkrije ob sodelovanju vojaštva mestni načelnik, nakar ploščo blagoslovi in prevzame mestni stolni župnik.

□ **V nedeljo waterpolo tekme.** V nedeljo popoldne odigra na Mariborskem otoku waterpolo moštvo SSK Maratona tekmo proti kombiniranemu moštvu iz ostalih mariborskih klubov.

□ **Predavanje o arheološki razstavi,** prirejeni ob priliki Mariborskega tedna, se bo vršilo v muzeju jutri v soboto. Predaval bo arhivar prof. Baš. Po predavanju bo kratko vodstvo po muzeju.

□ **Zapadle davčine.** Mestno načelstvo opozarja hišne lastnike, da je zapadel 1. avgusta III. obrok hišno-najemniških davčin (gostačine, kanalsčine in vodarine) in da je istega z eventualnimi prejšnjimi zaostanki poravnati do 31. avgusta, sicer se po tem roku uvede prisilno izterjanje. — Plačilo se sprejema samo v gotovini.

□ **Prelazna položitev temeljnega kamna.** Jutri bi moral biti položen temeljni kamen za stavbo carinske pošte in s tem bi se pričela tudi zidarska dela. Polaganje kamna pa se je moralo preložiti, ker še ni dalo prometno ministrstvo svojega pristanka za zgradbo poslopja. Ker je občina podvela potrebne korake, je upati, da se pričetakom stavbe ne bo predolgo zavlačevalo.

□ **Nove poravnave...** Trgovec Ivan Rau od Sv. Boženke na Kogu se nahaja v poravnavi, katero je mariborsko okrajno sodišče odobrilo. Prijave do 14. poravnalni narok 19. septembra pri okrajnem sodišču v Ormožu. Nudi se upnikom 40%.

□ **Zahvala Krščanske ženske zveze.** Krščanska ženska zveza v Mariboru se tem potom najtopleje zahvaljuje cenjenemu občinstvu, da se je tombole, ki se je vršila preteklo nedeljo, udeležilo v tako velikem številu. Istotako se zahvaljuje društvu čenjenim trgovcem, tovarnam in denarnim zavodom, ki so s svojimi darovi pripomogli, da se je vršila tomboja s tako lepim uspehom.

□ **Radi cerkvenih prtov pred sodniki.** Dne 15. maja sta zmanjkala v farni cerkvi v St. Lenartu v Slov. goricah z dveh oltarjev prta. Tatvina se je dogodila okoli popoldne, ko je bila odprta cerkev prazna. Ker so tatvino še kmalu opazili, so orožniki hitro imeli teta. Na cesti so izsledili neko žensko, ki je bila nenavadno debelo oblečena. Pri preiskavi se je izkazalo, da izvira ta debelost od prtov, ki si jih je navila tatica pod obleko okoli telesa. Včeraj je prišla radi te tatvine pred senat Ljudmila Š. Je že bila nešteto krat predkaznovana radi dejanj na škodo tujega imetja, pa ni vse nič pomagalo. Včeraj so ji prisodili za tatvino v cerkvi tri mesece in 7 dni strogega zapore.

□ **Ban v Mariboru.** V sredo popoldne se je pripeljal v Maribor ban dr. Marušič. Mudil se je na okrajnem načelstvu in na mestnem magistratu ter si ogledal tudi kopalnice na otoku. Odpeljal se je ponoči nazaj v Ljubljano.

□ **V spanju zaboden.** V Rančah se je spravila skupina vinjenih ponočnjakov na hlev nekega posestnika. V senu je spal 70 letni blavec Franc Mom, katerega so korenjaki spečega zabodli dvakrat z nožem ter ga nevarno ranili. Moma so prepeljali v mariborsko bolnišnico.

□ **Huda nesreča epileptične žene.** 54 letna delavka Zaler Ana iz Pelka boluje na padavici. Včeraj jo je bolezen prišla, ko je stala na vrhu podstrešne lestve. Revica je nezvestna strmoglavila v globino ter zadobila nevarne nožne poškodbe. Prepeljali so jo v mariborsko bolnišnico.

□ **Davčne zadeve.** Davčni zavezanci se opozarjajo, da zapade dne 15. avgusta vplačilo prve polovice zemljarine in III. četrtletni obrok zgradarine, pridobnine, rentnine in družbenega davka, dne 14. avgusta pa rentnina. Uslužbeniki davek se mora plačati v roku, ki ga določa zakon. Davčni zavezanci se v svojem lastnem interesu nujno pozivajo, naj ne zaostajajo s plačilom davkov, ki se sicer morajo izterjati prisilnim potom. Zamudniki morajo plačati razen zamudnih obresti tudi stroške prisilne izterjave.

□ **Pričetek sezone v mariborskem gledališču.** Igralsko osebje mariborskega gledališča je zbrano že od začetka avgusta ter se vrše že redne vaje.

Sezona se odpre dne 1. oktobra s Cankarjevim komadom: »Za narodov blagor«. V študiju se nahajajo sedaj še Goldonijska komedija »Radovedne žene« in drama ruskega klasika Ostrovskega »Ne-vihta«, ki pridejo po otvoritvi najprej na oder. Kot prvi glasbeni komad bo vprizorjena Straussova opereta »Valček čar«.

□ **S sladkorjem se je opeknel.** Na sladkorju je res težko dobiti opeklino; tako posebno smolo je imel delavec Karl Beigot, ko si je žlil po telesu ponev raztopljenega sladkorja v čokoladni tovarni Mirim. Zadolbil je pri tem zelo nevarne opeklino po telesu. Z rešilnim avtomobilom je bil prepeljan v bolnišnico.

□ **Z avtomobilom v kolesarje.** Na križišču Trubarjeve in Koroške ulice bi prišlo včeraj skoro do usodne nesreče. Nepoznan tovarni avto je zavozil na križišču naravnost v tri kolesarje, ki so privozili po Trubarjevi. Dvojica se je v zadnjem trenutku srečno izognila, tretjega pa je zagrabilo. Imel je srečo, da ga je udarec vrgel ob stran ter ni padel pod kolesa. Zdrabilo pa mu je dvokolo.

□ **Beg slaboumne žene.** Zelezničar Franc Hraš iz Pobrežja pri Mariboru je prijavil mariborski policiji, da je njegova žena, ki je nekoliko slaboumna, pred 14 dnevi izginila od doma. Vzela je s seboj tudi 10 letno hčerko in se dosedaj še ni vrnila. Policija poizveduje in prosi, da se ji morebitni podatki o bivališču pogošane javijo.

□ **Mariborski sport.** V nedeljo, 14. t. m. se prične tekme za mladinski pokal SK Ilirije. Ob pol 9. uri nastopita ISSK Maribor I.; SK Rapid I. Ob 10. uri SK Zelezničar I.; ISSK Maribor II. V ponedeljek, dne 15. avgusta igrata ob 9. uri zmagovalca iz gornjih tekem. Vse tekme se odigrajo na igrišču ISSK Maribora. Tekmuje se po pokalnem sistemu.

### Celje

□ **Nočno lekarniško službo** ima v prihodnjem tednu od sobote 13. t. m. naprej do vseh petka 19. t. m. lekarna Pri križu v palači ljudske posojilnice na Kralja Petra cesti.

□ **Nesreča v opekarni.** Te dni se je zgodila v opekarni Unger-Ullmann na Spodnji Hudičji nesreča pri delu. Delavec Franjo Jamnik se je bil zaposlen s svojim običajnim delom. Pri tem je bil tako zamišljen, da je popolnoma prezrl prihajajoči vozček, ki ga je podrl na tla in ga poskodoval na levi nogi. Poklicani rešilni avto ga je odpeljal na ekspozituro OUZD, kjer mu je nudil službujoči zdravnik prvo pomoč. Nato so ga oddali v domačo oskrbo.

□ **Požar v celjski okolici.** V terek ponoči okoli 11 je nenadoma izbruhnil v Zgornji Hudičji večji požar. Goreti je zažle kozolec, poln letnih pridelkov. Kozolec je bil last posestnika Filipa Crepinška. Ogenj je takoj zajel vso stavbo, tako da je bila v trenutku vsa v plamenu. Prihiti so gasilci iz Gaberja, Skofje vasi in iz Celja. Zaradi mnogih stavb v neposredni bližini je bila zelo velika nevarnost, da se požar razširi. Gasilci niso mogli rešiti kozolca, ampak so morali omejiti svoje delovanje na lokalizacijo požara, kar se jim je tudi posrečilo. Nastala škoda je precej velika in je krjta le delno z zavarovalnino. Kako je nastal požar, se doslej še ni moglo dognati, vendar pa je najbolj verjetna domneva, da je bil ogenj podtaknjen.

□ **Najdena je bila v četrti 11. t. m.** v dopoldanskih urah v mestu zlata ženska zapesnitica. Lastnica jo lahko dobi pri predstojništvu mestne policije.

□ **Zabavna nogometna tekma.** V nedeljo, 14. t. m., se vrši ob pol 6 popoldne na športnem igrišču Atletikov pri Skalni kleti športna prireditelja, ki bo privabila na prostor gotovo mnogo gledalcev. Sprijeli se bodo namreč na zelenem polju Old boy Atletikov in moštvo železničarske gošbe, v priateljski nogometni tekmi. Za uvod bo eno uro poprej na igrišču Atletikov, torej ob pol 5, koncert železničarske gošbe.

□ **Celjska športna javnost in glavna skupščina LNP.** Preteklo nedeljo se je vršila v Ljubljani glavljani glavna skupščina LNP. Ob tej priliki je bil sklenjen nov način prvenstvenega tekmovalstva, tako da se razdelijo vsi klubi na teritoriji LNP v dva razreda. V prvi razred sta prišla po vsi klubi, ki so dosedaj tekmovali v ligi, še mariborski Rapid in Čakovski SK, dočim se bo moral celjski prvak (SK Celje ali pa Atletiki) šele boriti za vstop v prvi razred in sicer z ljubljanskim prvakom (Slovanom). Tako razdelitev je vsekakor zelo čudna z ozirom na celjske razmere. Klub, ki je dosedaj tekmoval v podvezni ligi, se bo moral torej šele boriti za prvi razred, dočim sta bila sprejeta brez nadaljnega dva — nova kluba, ki doslej še nista bila ligina tekmovalca. Ne oziraje se na dejstvo, da pomeni tako postopanje veliko krivico za celjske klube, moramo poudarjati, da je to tudi neobičajno v športnem svetu. Poleg tega moramo vpoštevati še eno dejstvo. Čakovski klub predstavlja samo en klub, namreč sebe, prvak Celja pa predstavlja tri celjske klube (ki se jim je pridružil sedaj kot četrti SK Jugoslavija), potem SK Šoštanj in za sedaj še tudi 7 klubov trboveljskega okrožja. In vendar se gospodje pri sklepanju niso ozirali na teh 12 klubov, pač pa na komaj vstopivši klub. — Javnost pa naj sodi!

Dr. A. B.:

### S pota k Reziki v Rove

(Nadaljevanje.)

Na trgu, kjer nas je postopalo nekaj desetoric, se je pojavila dvojica, ki je vzbudila vsesplošno pozornost. Domači župnik je gologlav spremljal visokega duhovskega gospoda z značilnim »pastirskim« klobukom čez trg. Prišedšima pred Neumannovo hišo so se vrata kar sama odprla. Od skupine štirih duhovnikov, ki so stali v živahnem razgovoru med seboj onstran vodnjaka, smo zvedeli, da je obisk nek švicarski škof.

Z gorenje strani trga je priropotal kmetijski voz pred Neumannov skedenj. Voznik je bil vitez plavalas mladenič, oblečen, kakor so naši kmetje pri delu. V lojtnice je bila vprežena krava, na lojtnicah je bila naložena sveže pokošena detelja, na njej kosa in grablje, kakršne so v rabi pri nas. Voznik, očitno Terezin mlajši brat, je zapeljal voz v skedenj in ga zaprl. Nekaj časa kasneje se je pričel ropot na drugi strani skednja. Starejši mož sloke postavil, Terezin oče, je s sinovo pomočjo zavalil na isti voz podolgovat in iz pločevine in pomaknil voz s sodom pod pločevinasto črpaliko. Ko je bil sod, na zadnji strani je imel napis 600 L, poln tiste dišeče tekočine, ki je pri kmetih in vrtnarjih v veliki časti radi dušičnatih snovi, sta oče in sin zapregla vsak na svoji strani kravo, sin je pognal škripajočo voz navzgor, oče pa je tam pri hlevnih vratih pospravil.

Zem se mu hotel približati, pa me je opazil

njegov mračen pogled in neprijazen obraz. Tako sem bil skrušen tisti dan, da se ga nisem drzno ogovoriti, boječ se poleg neizogibnega razočaranja morda še ponižanje. Stopil sem k gostilničarju, ki je stal na svojem dvorišču in ugalbal vreme, in ga prosil, naj on založi zame dobro besedo pri Neumannovem očetu. »Zdaj ne bi mogel, drugič lahko in radi!« je rekel g. Hugo Schiml.

Vrnil sem se na trg, ko sta odhajala od Neumannovih tuji škof in župnik. Kmalu za njima je prišla s potno torbico in moškim dežnikom v rokah mlado čvrsto dekle, menda je gost te stvari pri njih pozabil, in jih nesla proti župnišču. Ko se je plovlaslo krepko dekle polnih oblik, odeto v preprosto kmetško obleko, vračalo proti domu, sem ji prestregel pot in jo lepo prosil, naj sporoči gospodični sestri, da sem jaz tisti negode, ki hodim za njo po vsej Bavarski in ki mi je na novi maši po gospodu stolnemu dekanu dr. Kieferju zagotovila sprejem na domu, da danes prežim okoli hiše že od jutra in da mi dovoli vsaj kratek obisk.

Nestrpnost sem pričakoval odgovora, v meni je vse drgetalo. Nekaj trenutkov za tem je prišla Terezina sestra iz hiše z velikim vedrom za vodo, gotovo ni mogla iti med tem po stopnicah do Terezine sobe in ji sporočiti moje prošnje. Vprašal sem jo za odgovor. Malomarno je odvrnila: »Kakor vsi drugi!« Tak je bil materin odgovor pred dvema urama, tudi ta je bil istega izvora!

Takrat mi je bilo očitno, zakaj zbesneli ljudje tulijo kakor ranjene zverine. Tudi jaz bi bil najraje tulil kar na glas, a ker tega nisem storil, je tulilo po meni...

Bilo je že proti večeru okoli šestih, ko sem

drvel iz Konnersreutha ven. Na cestni strmini pred koncem trga sem srečal beneficijata gospoda Haertha in ga pozdravil. Spoznal me je in se zavzel, da me vidi, menda se je na mojem obrazu odražala divje razburkana duševnost. Ne vem prav v kakšnih, svojo neprav izbranih izrazih sem mu predložil svoje osemdnevno slepomišljenje in današnje deveturno prežanje in moledovanje tik pred smotrom brez uspeha in se hudoval radi neverjetnega in nezaluznega ravnanja, kakršnega še nisem doživel. Čudil se je moji razburjenosti, takoj pristavil, da mi ne more nič pomagati, ker nima dušnopastirskih pravic ne dolžnosti, da pa hoče jutri zjutraj, ko se snideta z župnikom v zakristiji, govoriti z njim po maši. Takrat naj se zglašim, okoli pol osmih pride župnik iz cerkve.

Dirjal sem naprej proti Waldsassenu. Sredi pota je pridrvel za mano avto in se vstavil tik mene. »Morda so se premislili in poslali avto po me?« mi je šnilo v glavo. »Sto se babi hitlo, to se babi snilo!« Ta stari srbski izrek je bil takrat sredi Nemčije vnovič in siljajno potrjen. Veselo nadahnjeni sofer se je ponudil, da me ponesi v Waldsassenu na pot zastojni. Zahvalil sem se mu rekoč, da mi treba hoje iz zdravstvenih razlogov.

Pred tovarnami v Waldsassenu se mi je približal deček in, prosil, naj mu dam kaj za kruh. Ta je bil obut, kmalu je pritekel k meni še drug, bosopet. »Denarja vama ne dam, a vsakemu kupim lunt kruha. Kar z menoj!«

Obuti deček mi je razložil, da znata kruh kupovati tudi sama, zato naj se ne trudim z njima, ampak kar izročim denar. »Nimam drobiža!« sem

rekel in ju vedel s seboj v mesto. Obuti deček mi je povedal, da je oče brezposeln od zime, bosi pa je pripovedoval, da mu je oče umrl pozimi in da je on, ki mu je osem let, najstarejši izmed peterih otrok pri hiši.

Zavil sem jo v bližnjo pekarno. Dobil sem hleb treh funtov (1½ kg) za pol marke in ga dal razpoloviti. Pekarica je navrgla še belo žemljo. Pri meni je ostal samo bosi deček, obuti je izginil. Bosonožec je na mojo besedo pobral ves kruh in odhitel z njim ko blisk.

Komaj sem sedel »Pri jagnjetu« za mizo, je prihitela navihana natararica Roza poizvedovat, če sem imel lepo dan. Počil sem jo po rami in veli prinesli večerjo. Tudi med jedenjem mi ni dala miru; nisem dotlej menil, da so Nemke toli zvedave.

»Danes ste jo gotovo videli, kaj ne?«

»Videl« sem rekel in žvečil volovski gobec v solati.

»Tudi ste se lepo porazgovorili z njo?«

»Nisem.«

»Videti jo in ne govoriti z njo? Gotovo vam ni dopadla, kaj ne? Slika je časih taka, dekle pa drugačno.«

»Slika taka in dekle istotako!«

»Kako da se niste marali z njo razgovarjati? Čudno, prečudno!«

»To povem morda jutri, radovedna klepetuljica!« sem rekel in odšel v Bognerjevo kavarnico, ker se mi res ni ljubilo govoriti.



# Dnevna kronika

## Kaj pravite?

Saj nazadnje ni res, da bi se čas plazil tako počasi, kakor poje Oton Zupančič v svoji »Jerale«. Kakor, da bi bilo to večer, se mi zdi, ko je izšla Zupančičeva zbirka »Čez plan«, pa še se spominjam, kako smo mi, ki smo bili tedaj mladina, upanje navedli, prebrali Zupančičeve verzije in se navduševali ob njih. (Bog ve, če sedaj mladi ljudje kaj berejo poezije? Mladost brez poezije bi se mi ne zdela več mladost.) Hej, kako dobro smo vedeli, kaj je Zupančič mislil, ko je pel o tistem mladeniču, ki je zaigral ondan na zabavi, pa so mu na glavi takoj razbili gosli. »In veš zakaj? — Ker je sviral resnico!« Tako se konča menda tista pesem. Mislim, da bo zaradi teh in takih verzov, ki jih ima Zupančič precej, ostal ta pesnik trajno aktualen, ker bodo njegove misli tudi vedno aktualne in njegovi verzji o kaznovanem fanatiku resnice veljajo tudi za današnje dni v Evropi. Resnica bo prejšnja ali slej še vedno v oči. Spominjam se škandala s Kreutzerjevo smrtjo. Meseč dni po prejšnji pa je svetovno časopisje še pisalo, kako toži Kreutzer pisatelja Ehrenburga, ker je o njem napisal resnico in mu celo napovedal skoraj točno, kakšno smrt bo doživel. Pa naj pride dandanes kdorkoli in hoče ali ne hoče, o tem ali onem evropskem mogočnem kapitalu ali javnega pliva resnico, dobil jih bo po glavi, kakor bi jih bil kmalu dobil tudi Ehrenburg. Zdi se, kakor, da je ves svet urejen tako, da je v njem kolikor mogoče malo prostora za resnico. Se več, pojavljajo se celo razni »moderaci«, ki hočejo še celo v moralo resnice zanesti dvom, češ, da resnice sploh ni, da se vse, vsaka stvar, vsak dogodek, sploh vse stvari do razlagati v dveh, treh oblikah, ki si med seboj sicer nasprotujejo, ki pa so vse hkrati resnice. To so znaki pričetka miselnega gnijla, ki ga bo moralo človeško ustvariti, če ne bo hotelo poginiti.

Resnica pa more biti vedno in povsod ena sama, čeprav to ni vsakomur ljubo. Pa naj bo priložnost in priznavalec resnice danes malo in morajo celo molčati, vendar pa imajo močno zavestno: resnico samo. Zakaj resnica ima čudovito lastnost, da se prej ali slej uveljavlja in da prodrje. To pa vedno in vseskrat, kakor pravi slovenski pregovor: »Nič ni tako skrito, da ne bi enkrat postalo očitno!«

## Koledar

Petek, 12. avgusta: Klara, devica; Hilarija, mučenica.

## Osebnosti

— Poročila sta se v sredo v Trnovski cerkvi v Ljubljani gosp. dr. Aleš Stanovnik, odvetnik na Jesenicah, in gđ. Marinka Breclija, ki je sposovane družine uglednega ljubljanskega zdravnika in javnega delavca gosp. dr. Antona Breclija. Poročil ju je č. g. župnik F. S. Finžgar. Za priči sta bila odvetnik dr. Ivan Stanovnik in zdravnik dr. Bogdan Breclij. Obilo sreče in blagoslova!

— Za notarja in Kranjski gori je imenovan g. Karel Gajšek.

## Ostale vesti

— Služba božja v planinah. Aljažev klub obvešča vse prijatelje naših planin, da bo služba božja v nedeljo in na praznik na sledečih planinskih postojankah: Na Kredarici ob 8 v nedeljo in ponedeljek, na Kravcu ob 11 v nedeljo in ponedeljek, na Kofcah ob 10 v nedeljo in ponedeljek, v Vratih v nedeljo ob 9.30 sv. maša in poroka.

— Shod na Svetem Kumu. Veliki shod na Kumu bo letos 26., 27. in 28. avgusta. Romarji od blizu in daleč, ste prav prijazno vabljeni. Sodelovala bo godba iz Hrastnika. Poskrbljeno bo za vaše dušne in telesne potrebe. Poskrbljeno bo za vaše dušne in telesne potrebe. Slišimo, da pridejo letos tudi romarji iz Kostanjevice. Pridite!

— Upravitelji osnovnih in meščanskih šol naj takoj predložijo unikat in duplikat za september. Tomesečne seznane lahko predložijo po izplačilu prejemkov.

## Dispanzer

Osrednje protituberkulozne lige v Ljubljani — ne posluje od 13. avg. do 1. sept.

— Razglas. Gozdarsko ravnanstvo v Ljubljani razpisuje licitacijsko prodajo približno 3100 prsmrekevega lubja, izdelanega v režiji v verskoakladnih gozdovih na Pokljuki in Radovni, ter prodajo okroglo 800 prsmrekevega lubja, izdelanega v režiji na Možakliji. Licitacija se bo vršila 23. avgusta ob 11 na Bleiweisovi cesti 1 v Ljubljani.

— Razpis dobave. Uprava bolnišnice za duševne bolezni v Ljubljani-Slovenec razpisuje za dobo od 1. oktobra 1932 do 31. marca 1933 za bolnišnico za duševne bolezni v Ljubljani in za bolnišnico na Studencu pismeno ofertalno licitacijo za dobavo raznih življenjskih potrebščin. Licitacija se bo vršila 6. septembra ob 11 v upravni pisarni bolnišnice v Ljubljani, Poljanski nasip 52, kjer so zainteresirani od danes naprej na vpogled podrobni dražbeni in dobavni pogoji.

— Tatvine na deželi. Te dni je bilo vlomljeno v trgovino Ivana Groska v Trebnjem. Tatovi so odnesli več cigaret, cigaretnega papirja, tobaka, nekaj blaga in 4600 Din gotovine. Groske je oškodovan za približno 7000 Din. — V Zgornjem Zabukovju pri Mokronogu so neznani tatovi odnesli iz hiše Jožefa Kafola zlato uro, nikelnasto verigo, puško dvocevko, denarnico, katolov orožni list, nekaj listin in nekaj starega avstrijskega denarja brez vrednosti. Kafol je oškodovan za 1400 Din. — Pri Sv. Barbari pri Škofji Loki sta dva potepuha vlomila v hišo Antona Bernika. Odnesla sta nekaj obleke, okoli 460 Din gotovine, nekaj dragocenosti in drugih predmetov. Škode je okoli 1700 Din. — V Brinju pri Dolu pod Ljubljano je neki potepuh, ki je nato hitro ugrinil, vlomil v hišo posestnika Andreja Valentinčiča in odnesel 500 Din gotovine in pet novih robcov. Podočelso prebivalstvo torej precej trpi pred potepuško nadlego.

— Sprejem gojenk v kmetijsko-gospodinjstvo šolo v Marijanišču v Ljubljani. S 1. oktobrom se začne 31. tečaj gospodinjstvenih šol, ki bo trajal 10 mesecev. Gojenke morajo stanovati v zavodu, ki je pod vodstvom č. sester iz reda sv. Frančiška. Zavod je v posebnem postopku poleg Marijanišča na Poljanah v Ljubljani. Teoretični del obsega verouk, vzgojstvo, računstvo, knjigovodstvo in kmetijsko gospodarstvo, vrtnarstvo in sadjarstvo, živinorejo in živinodravstvo, poljedelstvo in kmetijsko kemijo. Gojenke se praktično veščajo v kuhanju, šivanju (ročnem in strojnem), krojnem risanju, pranju, li-

kanju, v mlekarstvu in strastvu, v vrtnarstvu itd. Vadijo se tudi v ravnanju z bolniki in bolno živino. Tista, ki bo sprejeta v zavod, plača mesečno za hrano, stanovanje in razsvetljavo, to je sploh za vse, 450 Din, od katerih se del lahko poravnata tudi v živilih. Vsaka gojenka naj vzame s seboj v tečaj obleko, perilo in obutev, potrebno za delo in praznik. Nadalje perilo za posteljo: dva para rjuh in štiri prevleke za blazine, 4 brisače, 4 serviete, ki so lahko tudi iz domačega platna. Deklice, ki hočejo vstopiti v gospodinjstvo šolo, morajo: 1. dovršiti 16. leto; 2. predložiti zadnje šolsko izpričevalo; 3. predložiti zdravniško spričevalo, da so zdrave; 4. navesti kakšnega stanu so starši in kakšen je njih dosežani glavni poklop; 5. predložiti obvezno pismo staršev ali varuha, da zanje plačajo vse stroške šolanja; 6. zavezati se, da bodo natančno in vestno izvrševale vsa dela, ki se jim nalože ter da se bodo strogo ravnale po hišnem redu. S temi podatki in potrebnimi prilogi opremljene, lastnorodno pisane, nekoliko vprašane naj se vpošljejo na vodstvo Marijanišča v Ljubljani vsaj do 15. septembra. Pri sprejemu deklet v gospodinjstvo šolo se bo oziroma po možnosti na prošilke iz vseh slovenskih pokrajin. — Vodstvo Marijanišča v Ljubljani.

## DAJ sladoled D.M.

— V logarske doline je celjski mestni avtobus zopet znižal vozino na Din 40 za celo prago iz Celja do Planinskega doma v Logarski dolini, tako, da stane sedaj vožnja s celjskim avtobusom ravno toliko, kakor z železnico do Smarznega ob Paki in dalje do Logarske doline s poštnim avtobusom.

— Sadje. Velikega gospodarskega pomena in važnosti, je pri nas brezdvomno sadje. Baš sedaj ko je veliko sadje že dozorelo, si naše gospodine prav prizadevajo, kako isto dobičkasno uporabiti. Iz zadrege bo izbrano mogočala izvrstna knjiga: Sadje v gospodinjstvu, ki jo je spisal naš prvi sadni strokovnjak Martin Humek. Knjiga je razdeljena na tri dele. Prvi del opisuje razne vrste in sadna plemena ter nego sadja itd.

Drugi del se bavi z uporabo sadja, kako ga vkuhamo in pripravljamo razne kompote, konzerve, marmelade in sadne sokove.

Tretji del nudi razna navodila v konserviranju in sušenju zelenjavi.

Knjiga je bogato ilustrirana in naj ne bo brez nje nobena slovenska gospodinja. Dobi se v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani, ter velja Din 24.

## TRILYSIN pomaga zares:

TRILYSIN očisti lase od prhljaja,

TRILYSIN zaustavlja izpadanje las,

TRILYSIN vpliva ugodno na porast las!

Dobiva se v vseh lekarnah, drogerijah, parfumerijah in boljših brivskih salonih. Cena: velika steklenica 75 Din, mala steklenica 42 Din. Brošuro o preparatu vam pošlje na zahtevo brezplačno: Mr. Ph. Josip Hoffmann, Zagreb, Mašinskega 5

— Iščemo gosp. Antona Knifca, ki je bil leta 1922 tovarniški delavec v Ljubljani in je takrat sporočil podatke o Francu Šmidu, s katerim sta bila skupaj v italijanskem ujetništvu v bolnišnici Tappa Caldonazzo. Radi ponovnih podatkov naj se gosp. Knific javi osebno ali pismeno pri Oblastnem odboru Združenja vojnih invalidov v Ljubljani, Šentpeterska vojašnica. Mogoče se naj oglasi na isti naslov tudi neki žmitnik, ki je bil istočasno z njima v ujetništvu?

— Pri pomanjkanju teka, nakislem pehanju, slabem želodcu, lenivi prebavi, zaprtju v črevih, vzdigovanju, motenju pri prebavi, izpuščajah, srbečici osvobodni naravnega »Franz-Josef« grenčica telo vseh nabrahni gnolobnih strupov. Že stari mojstri zdravilstva so spoznali, da je »Franz-Josef« voda popolnoma zanesljivo sredstvo za čiščenje črev. »Franz-Josef« grenčica se dobiva v vseh lekarnah, drogerijah in zadevnih trgovinah.

— Griljek-gadovec. V »Slovenec« z dne 17. julija št. 161 sem priobčil spisek o rastlini griljek-gadovec (gemeiner Natterkopf, echium vulgare), ki uničuje škurke, kakor mi je trdil star mož, ki je sam poskusil. Ker sem pa dobil več vprašanj glede te rastline, kakšna je in kje raste, naj odgovorim na ta vprašanja v »Slovenec«. Rastlina spada po Tuškovem »Rastlinstvu« iz l. 1872, katero knjigo imam še iz dijaških let, v II. razred: Cecovetke, 13. red, št. 116. Ima kvišku rastoča stebila, ki so z rastlino vred jako ščetinasta, da nekoliko bode. Ima navadno živo vijolične cvete in raste na na najslabši, peščeni zemlji, ob potih, še raje po grobljah in starem zidovju in je 30–40 cm visoka. — Kdor bi poskusil s to rastlino proti škurkom, naj bi potem poročal o uspehu v »Slovenec«. — Minule dni sem pa zvedel, da imenujejo v St. Lovrencu tudi še drugo rastlino griljek, ki raste ob hostah ali v hostah in katere vonj ali duh tudi baje prepodi škurke. Kako pa se ta rastlina imenuje botanično, ne vem, če bom pa zvedel, bom sporočil v »Slovenec«. — I. S.

— Že stari Rimljani so vedeli, koliko je vredno negovanje telesa. Dandanes pa je to negovanje najnavadnejšemu človeku popolnoma samoumevno in v to svrhu se poslužujejo najmodernejših kozmetičnih sredstev. Le negovanje nog tvori dostikrat izjemo. Mnogo ljudi uporablja še sedaj za namen sredstva, katere so rabili njihovi prastari, mesto, da bi se posluževali najnovejšega, Preizkusite enkrat Burgit-nožno kopel, Burgit za kurja očesa ali Burgit ovojni obliž. Vi boste presenečeni od prijetnega in sigurnega učinka.

— »Franz-Josef« grenčica za bolne na ledvicah in protinu, za revmatike in bolne na kamenu in sladkornici.

## Pluj

Vojaška posadka je že začasno pomnožila za eno četo gojencev vojne akademije iz Belgrada. Gojenci ostanejo štiri tedne v Plju in se udeležijo pontonirskih vaj na Dravi.

Naši vrli plujski gasilci so preteklo nedeljo v zvezi z lepo uspešno prireditvijo pri »Novem svetcu«, katere čisti dobiček je namenjen za človekoljubno ustanovo reševalne postaje, obhajali 75 kratno udeležbo svojega vrliga tovariša Jazika pri požarih. Načelnstvo mu je za človekoljubno in požarovalno delo izreklo prisrčno zahvalo.

Nevarna padca. Tesar Franc Lukačič iz Bodi-slavca je pri tesanju tramov spodrsnil in strknil v globoko jamo; na glavi se je tako hudo poobil, da so ga morali prepeljati v splošno bolnišnico. — Kočar Rudolf Zebec z Turškega vrha pa je pri obranjanju sliv telebnih z drevesa 4 metre globoko in si strl levo nogo nad kolonom. Tudi njega so prepe-ljali v splošno bolnišnico.

## 50 letnica prost. gasilnega društva v Brežicah

Brežice, v avgustu.

Tukajšnje prostovoljno gasilno društvo praznuje letos 50 letnico svojega človekoljubnega delovanja v pomoč in korist bližnjega. Dne 19. februarja je poteklo 50 let, kar je bilo ustanovljeno. Ta jubilej dela in požrtvovalne ljubezni do bližnjega v boju z divjim elementom — ognjem, bo društvo proslavilo prihodnjo nedeljo 14. avgusta, ki bo združen z blagoslovitvijo nove »Magirus« lestve. Opisovati delo 50 let bi bilo odveč. Zapisano je s hvaležnostjo v srcih vseh onih, katerim so naši gasilci v teku tega časa prihiteli na pomoč.

Omenimo naj le nekaj najvažnejših točk iz zgodovine društva. Pred ustanovitvijo društva je obstajala že prej kakih 10 let nekaka mestna gasilska straža, ki je imela navadno ročno brizgalno, kar pa seveda ni zadostovalo potrebam. Ta straža — bili so to domačini iz mesta, med temi Klabužar, Koritnik, Steger, Höttinger, Mastnak, Kalb, Mesarič, Vogrine, Šile in drugi — so bili nekaki predhodniki današnjega gasilnega društva, katere pa že vse krije hladna ruša.

V začetku 1882 pa so se našli med temi močje, ki so začeli misliti na ustanovitev prostovoljnega gasilnega društva, katero bi šele imelo vse pogoje za uspešno delovanje. Tako je prišlo do definitivne ustanovitve društva dne 19. februarja 1882, ko je takoj v začetku pristopilo nad sto članov. S tem je bilo ustanovljeno prvo gasilno društvo v spodnjem Posavju. Prvi načelnik društva je bil Josip Leiter, posestnik in usnar v Brežicah. Od prvih ustanoviteljev in članov društva živita samo še dva, in sicer Stefan Derčič in Ivan Zollner iz Brežic. Ob ustanovitvi je bilo pa treba premagati tudi mnoge začetne ovire, ki ovirajo sleherni razvoj. Toda s pomočjo človekoljubnih prijateljev je društvo tudi te premagalo in se uspešno razvijalo. Nabavilo si je potrebno orodje in leta 1907 zgradilo prostoren dom gasilcev. Svetovna vojna je sicer zadala društvu hud udarec, ko je večina najboljših članov odšla na bojna polja, vendar uničila ga ni. Po vojni si je društvo kmalu opomoglo, tako da si je ob 45 letnici leta 1927 nabavilo moderno motorno brizgalno, v letu 1931 tovarni avto, in letos mehanizirano 16 metrov visoko »Magirus« lestvo, ker se je posebno letos ob požaru na tukajšnji bolnišnici pokazala potreba dobre lestve.

Društvo ob 50 letnici lahko s ponosom gleda na storjeno delo v tem času. Je pa tudi danes najmodernejše opremljeno društvo v vsej posavski gasilski župi. Da pa je društvo tehnično res tako na višku, gre zahvala človekoljubnim prijateljem in darovalcem, ki so društvu vedno stali ob strani in mu v potrebi pomagali, predvsem pa mestni občini in hranilnici mestne občine v Brežicah. Spominja se pa društvo tudi vseh onih članov, ki so dolgo vrsto let delovali v prosep društva, pa jih danes že krije zelena gomila. Vsem tem blag spomin, darovalcem in prijateljem pa iskrena hvala! Današnjemu članstvu pa ključemo ob 50 letnem jubileju, da po zgledu svojih prednikov pogumno stopa na delo za gasilsko idejo v bodočnost. Z. N.

## Trbovlje

Les zopet kupuje rudnik od domačih posestnikov, a že z omejitvijo, samo en polno naložen voz na teden. Dosedaj so se opravičevali pritožbami naši kmetje, da se je od drugod sprejemal janski les od domačinov pa ne, ki imajo ravno radi rudnika večje težave z najemanjem delovnih moči, ko drugod. Sedaj je posestnikom vsaj delno ugodeno.

Naši sejmi v krizi. Lovrenčevega sejma ni več bilo. Redki sejmi se v Trbovljah obnesejo, posebno oni, ki se vršijo v poletnem času. Včerajšnji pa, ki pade na god sv. Lovrenca, je čisto opesal. Ni bilo niti domačih kramarjev, ne drugih. Par ljudi je prišlo na ogled in iskalo sejma, ki ga ni bilo nikjer. Šele s svojimi vprašanji so spomnili Trboveljane na njih pravice do sejma, ki pa je zginit v sedanji krizi.

Sportno 10 letnico praznuje SK Trbovlje v nedeljo in v ponedeljek na praznik s tekami z domačimi klubi, iz Ljubljane pa pride Ilirija v goste.

Na Rokovo, v torek, bo običajno vsakoletno cerkveno opravilo ob 8 pri Sv. Marku s procesijo k Sv. Katarini. Ob tej priliki se vselej zbere veliko častilcev sv. Roka od blizu in daleč.

## Ruše

Gosp. ravnatelj Krejči je bil pretekli teden bo-ter pri blagoslovitvi nove brizgalne gasilnega društva v Hotinji vasi pri Slivnici.

Poroka. V planinski cerkvi Presvete Krvi na koroskih, tirolski in solnograški meji je bil pretekli ponedeljek poročen g. inženjer Teržan z uradnico gđ. Ivanka Vidmar. Ženin je dobro znan v vseh krogih kot vrl narodnjak in strokovnjak, nevestino ime pa se je letošnjo zimo čitalo v vseh dnevnih in sportskih listih; na smučarski turi je skoro zmrgnila pod Klopnim vrhom. Napol mrtvo so jo našli v gozdu in potem prepeljali v mariborsko bolnišnico. Tam so ji hoteli zdravniki odrezati zmrgneno nogo, le odločni nastop njenega ženina je to preprečil. V zahvalo za srečno rešitev sta se zaročena poročila v visokih koroskih planinah. Mladi par spremljata na potovanju gosp. dr. Zorec, zdravnik v Rušah, in tovariš inženjer iz tovarne za dušik. — V kratkem se poroči še tretja uradnica iz tovarne za dušik gđ. Polidika Angel.

Pogreb. Mnogo sočutja je vzbudila v Rušah nepričakovana smrt gospe Marije Klampfer v Mariboru. Pred dvema letoma se je z velikimi nadami preselila iz Bezene v Maribor. Toda šla je tja samo po smrt. Mestno ozračje ni bilo primerno za njeno šibko zdravje, umrla je in bila potem na njeno željo prepeljana v Ruše, kjer so pokopani njeni starši. Na zadnjem potu v Ruše sta jo spremljala dva p. frančiškana, p. Pavel in p. Gabriel. Zastopstvo so poslali Zenska zveza v Mariboru, Tretji red in Marijina družba žen in mater. Spremljala jo je tudi mladinska godba. V Rušah pa jo je pričakovala na trgu dolga vrsta prijateljev in prijateljic. V imenu vseh, ki so rajsko poznali, se je ob grobu poslovil v lepem govoru p. Pavel, ki je tudi vodil pogreb. Blaga rajna naj v miru počiva ob strani svojih ljubih staršev.

## Slovenske gorice

Že nekaj dni se mud v naših Slovenskih goricah visok gost z juga naše države, dr. Januš Kotnik, stolni kanonik, generalni vikar in nadškofski tajnik primasije srbske in nadškofje barske. Vleklo je srce tega visokega gosta, da si po trudopolnem delu vrce nekoliko odpočije tam, kjer je pred 16. leti kot dušni pastir prvič začel delovati za božje kraljestvo, da si odpočije med tistim ljudstvom, ki ga je kot dušni pastir p. vega vzljubil, to je med našim slovenjgoričkim ljudstvom.

Čestitamo visokemu gostu, ki na tako visokem in odličnem mestu zastopa nas Slovence in mu želimo, da bi mu bili dnevi, ki jih bo še preživel med nami, prav veseli in prijetni. Bog ga ohrani!

## Olimpijski stadion

je postal kar naenkrat prazen. Lahko atletsko tek-movanje je končano, za telovadbo se nihče ne zani-ma. Stadion je prazen, čeprav v njem tekmujejo telovadci. Sport si je osvojil svet, za telovadbo je le malo zanimanja. Lahko atletskim tekmam je pristostovalo 100.000 gledalcev, včasih tudi več, pri telovadnih tekmovalnih je bil Stadion prazen. Isto je s časopisjem. O vsaki zmagi v lahki atletiki, plavanju, sabljanju ali katerikoli drugi sportni panogi je pisalo svetovno časopisje cele strani. O rezultatih telovadnih tekem so pa poročila zelo kratka. Sport s svojim borbenim znač-ajem in načinom vzgoje je zmagal nad telovadnimi sistemi. To je najbolj jasno od vseh modernih olimpijskih iger, pokazala ravno jubilejna olimpi-jada v Los Angelesu. Gledalci, ki so napolnjevali dan za dnem ogromen Stadion, so se preselili k bazenu, kjer se vrše plavalne, waterpolo in ska-kalne tekme. Olimpijski prvak v skokih je postal Američan Galitzen, ki si je priboril 161,38 točk. Junak amsterdamske olimpijade Desjardins ne tekmuje več kot amater. Šele na petem mestu je Neme-c Effer, ki si je priboril 134,30 točk. Ogromno zanimanje je bilo za plavanje dam na 100 metrov prosto. V predtekkih je dosegla najboljši čas mla-da Holandka den Quden. Dosedanja rekorderka Madison je radi tega imela prav malo upanja na zmago. Toda pri finalu se je izkazalo, da Holandka še ni dosti rutinirana. S taktično boljšim plava-njem je vseeno zasedla prvo mesto Madison, če-prav je bila borba zelo ogorčena in tudi drama-tična, kajti den Quden se je Američanke dobro držala. Madison je preplaval progo v 1 : 06 : 8, den Quden pa v 1 : 07 : 8, njen čas je slabši kot je bil v preteklu. Za svoj poraz po Madjarji v wa-terpolu, so se Japonci revanžirali Američanom v hokeyu, kjer so zmagali z 9 : 2.

Kot smo že povedali, za telovadno tekmoval-nje ni bilo zanimanja. Pred praznim Stadionom si je priboril zmago kot posameznik Pelle (Madjar) s 28,8 točkami, pred Miezom (Švica) in Letoro (Italija). Kot moštvo je na prvem mestu Italija s 105,5 točkami, USA s 104,5, Finska 103,5, Ma-djarska 101, Japonska 87,5 točke.

Olimpijski komite je verificiral tudi nove re-korde. Na X. Olimpijadi je bilo popravljenih »sa-mo« 15 novih svetovnih rekordov. Le trije olim-pijski rekordi so ostali neizboljšani. Brez plava-nja, ki še ni končano ima Amerika 231, Finska 60, Anglija 55, Nemčija 53, Kanada 45, Japonska 36, Italija 19, Poljska in Švedska 17 točk. Čehi so na 18 mestu s 4 točkami. Japonci bodo svojo pozicijo še izboljšali, ker bodo gotovo zasedli še katero izmed prvih mest v plavanju.

Včeraj smo poročali, da protesta dr. Baranya niso hoteli upoštevati, čeprav je s fotografijo točno dokazano, da je bil Barany drugi v predteku na cilju. Upoštevali pa so fotografsko sliko pri teku dam na 100, kjer je ravno s pomočjo slike Nemka Dollinger zasedla četrto mesto. Zanimivo so tudi izjave nekaterih olimpijskih zmagovalcev. Kaj je izjavil najhitrejši človek Tolan, smo že poročali. Hampson, zmagovalac na 800, pravi, da je dosegel največ, kar more želeti sportnik. Dobil je zlato olimpijsko medaljo, to zanj zadostuje. Nič več ne bo tekmoval. Isto stališče zavzema slavna plavalka Madison, ki ima največ svetovnih rekordov. Tudi ona pravi, da ne more več doseči in zato ne bo več trenirala. Stališče teh dveh slavnih atletov za marsikoga ni razumljivo. Toda sportnik, ki hoče doseči uspehe, mora živeti asketsko življe-nje. Kakor hitro človek doseže svoj cilj, si pač rad marsikaj privošč, kar je preje bilo nemogoče.

Najboljši olimpijski tekmovalci bodo še en-krat med seboj tekmovali. Po končanih olimpijskih igrh, 18. avgusta nastopijo olimpijska zastopstva USA, Finska in Nemčija v Chicagu. IAAF je imela svojo zadnjo sejo, na kateri je verificirala nove svetovne rekorde. Novo pred-sedstvo bo voljeno na prihodnji olimpijadi 1934, do takrat pa vodijo IAAF gg. Halt (Nemčija), Ge-net (Francija), Lowe (Anglija), Brundage (USA) in Stankovits (Madjarska). Novoizvoljeni komite bo imel pred zaključkom olimpijskih iger še eno sejo, na kateri bo razpravljal s finskimi delegati Nur-mijevo afero.

## Cerkveni vestnik

Duhovne vaje za izobražence začne v soboto 13. avgusta zvečer v Domu duh. vaj, Zrinjskega c. 9, in trajajo do srede jutraj. Za vso oskrbo se plača za vse tri dni 150 Din. Je še prostora, pri-glasite se! Vodstvo Doma.

## Ljutomer

Rajhovo hišo v Ljutomeru je zadela težka ne-sreča. Umrla je je dobra gospodinja, zvesta žena možu Jakobu, bivšemu poslancu, skrbna mati svoj-im otrokom Tilki, Ceski in Mirku. Pretekli terek smo jo spremljali k zadnjemu počitku. Velikanska udeležba pri pogrebu je dovolj jasna priča ljubezni do rajne gospe Hanike Rajhove in sočustvovanja mesta in okolice z Rajhovo hišo. Rajni naj bo dobri Bog plačnik, možu in otrokom tolažnik!

## Slovenjgradec

St. Vid nad Valdekem. V St. Vidu se je pre-tekli ponedeljek 1. t. m. vršila slovenska instalacija novega župnika č. g. Ferda Pohraškega, ki je bil premeščen na to župnijo iz Trbnji. Že v nedeljo popoldne je g. Pohraškega čakala na postaji v Gor-njem Dolju pri vlaku, s katerim se je pripeljal, mnogobrojna množica iz Dolja, Mislinja in do-mačje župnije in godba. Po oficijelnem sprejemu na postaji je vsa ta množica in godba spremljala novodošlega gospoda v St. Vid. V St. Vidu pa so sprejeli novodošleca s streljanjem z možnarji in številnimi mlaji. V ponedeljek 1. t. m., ko se je vršila slovenska instalacija, je bila vsa župnija v slavnostnem in prazničnem razpoloženju. Slavnosti se je udeležila vsa šolska mladec z učiteljskim, občinski odbor z županom, ki je pozdravil novo-došlega župnika v imenu občine. Instalacija je pri-sostvovala tudi 14 duhovnikov, med njimi tudi dva bivša njegova bogoslovna profesorja gg. dr. Somrek in dr. Kovačič iz Maribora. Cerkveni govor pa je imel slovenjgraški mestni župnik in dekan g. Al. Čížek.

Nabori. Nabori za letošnjo leto, ki so se vršili te dni, so končani. Kakor vsako leto, tudi letos ni manjkalo razgrajčev, katere so orožniki odvedli v občinsko keho, da si tam ohladijo svojo vročo kri in iztrenirajo. V splošnem pa je bilo letošnje re-krutovanje dokaj mirnejše kakor druga leta in so se fantje razen par izjem vedli dostojno. Fantje so spoznali, da je bolje, če pridejo k naboru trezni in mirni. Ne malo vzroka zato je pa tudi iskati v da-nušnji krizi in pomanjkanju denarja.

## Pozvedovanje

Rovna učenka je izgubila dne 11. t. m. 45) dinarjev na poti od Bežigrada do magistrata. Po-šten najditelj se naproša, da najdeno vsoto vrne proti nagradi pri upravi »Slovenec«.

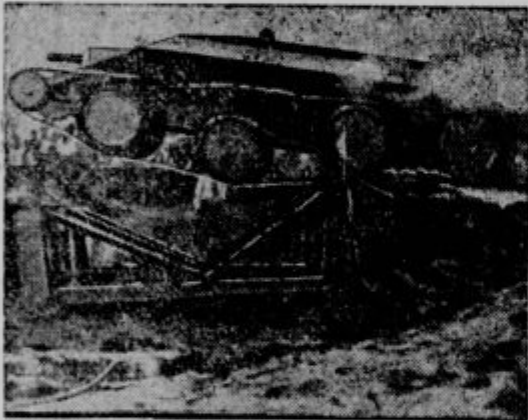


# Zakaj je propadlo kraljestvo Maya

Najbolj skrivnostna uganka svetovne zgodovine, katero so reševali znanstveniki že več rodov, je našla svojo rešitev. V Srednji Ameriki, v tropičnih pragozdovih države Guatemala, je ameriški geolog, dr. C. Wytke Cooke, odkril skrivnost tragičnega razpada kraljestva Indijancev iz rodu Maya. To kraljestvo je mnogo stoletij prej, preden so stopili Evropci na ameriška tla, bilo velikansko kraljestvo v Srednji Ameriki, bogato in mogočno. Dvanajst stoletij je vladala v tem kraljestvu zlata doba, v njem so živeli Indijanci iz rodu Maya, ki so si ustvarili še danes za nas nerazumljivo visoko kulturo. Občudovanja vredni so njihovi uspehi v zvezdoznanstvu, računstvu, stavbarstvu in lepih umetnostih. Ko pa je bilo kraljestvo na vrhuncu svoje slave in moči, pa je razpadlo v kratkem razdobju 50 let. Milijoni in milijoni Indijancev in državljani te lepe države so v nekaj letih pomrli. Ostali pa so se razkropili in zapustili svoja lepa mesta in domovino.

Do najnovejših odkritij dr. Cookeja si ni znal noben znanstvenik razložiti razpada mogočnega države in propada tako naprednega in kulturnega naroda. Kameniti spomeniki imajo vklesanih mnogo poročil iz življenja teh Indijancev. Iz njih posnemamo, da so si Indijanci iz rodu Maya že 600 let pred Kristusom ustvarili temelje svoje države in kulture. Iz začetkov njihove kulture nam sicer ni mnogo znanega; veliko pa je število spomenikov, ki nam nudijo zgodovinsko snov okrog prvega stoletja po Kristusu, torej takrat, ko je začelo propadati veliko rimsko kraljestvo. V tej dobi je doseglo kraljestvo Maya veličasten razvoj. Bilo je izredno mogočno, v znanosti in umetnosti pa je doseglo tako višino, ki je še danes za nas nerazumljiva.

Med leti 300 in 600 po Kristusu je kraljestvo najbolj cvetelo in vse je kazalo, da bo v bodoče država Maya zaslegla vso Ameriko. Indijanci so krčili pragozdove, ki so rasli v njihovi vlažni in silno vroči domovini. Napravili so si velike kamnolome, kjer so lomili kamen, s katerim so si sezidali pravilno lepa mesta. Na deželi so imeli urejeno prečiščeno kmetijsko gospodarstvo, ki je nudilo vsem državljanom prijetno in udobno življenje. Svojim bogovom so postavljali velikanske tempelje. Svojim kraljem pa razkošne palače. Zidali so velikanska javna poslopja in mogočne zvezdarne. Indijanci iz rodu Maya so bili pravi Grki Amerike. Njihova kiparska, slikarska, zlatarska in druga umetnostno-ornatna dela so bila tepša in čudovitejša, kakor umotvorji Egipčanov. Poznali so umetno izdelane lončarske izdelke in bili so mojstri v predeju in tkanju. Bili so prebrisani trgovci in izkušeni kmetovalci. Čez močvirja, ki so delila njihove pokrajine, so gradili ceste, ki so vzdržale pred zobom časa



Tank, ki skače. V Ameriki so zgradili nov tank, ki skače. Sicer smo o njem že poročali, sedaj prinašamo še sliko. Tank doseže hitrost 100 km na uro in skače lahko čez 6 metrov široke jarke. Gotovo bo mnogo pripomogel k razorožitvi!

delj ko svetovno znane rimske vojaške ceste. Ne nadkriljivi pa so bili v računstvu in zvezdoslovju. Ustvarili so si koledar, ki je bil bolj natančen, kakor ga imamo mi.

Stoletja je cvetelo bogato kraljestvo Maya. Med leti 580 in 630 po Kristusu, ko je narod dosegel najvišjo stopnjo kulture in ko je štela država 14 milijonov prebivalcev, so zapustili Indijanci svoja veličastna mesta, svoje lepe in bogate kmetije, palače in tempelje. Odšli so v druge kraje ter prepustili svojo domovino propadanju. Šele zadnjih 20 let so temeljita in vztrajna odkopavanja ob njihovih mestih prinesla na dan neprecenljive dragocenosti in kamenite spomenike.

Indijanci rodu Maya so v usodnih petdesetih letih svojega propada umirali kot muhe. Tisti, ki so preživeli strašno umiranje, so zbežali na jug, v Južno Ameriko, drugi pa na sever. V novi domovini so skušali s pridnostjo in izsledki svoje znanosti zgraditi si novo domovino. Žal se jim je to deloma posrečilo. Njihovo drugo kraljestvo ni nik-

dar moglo doseči veličastnosti prvega. Ko je leta 1519 prišel Spanec Cortez s svojimi vojniki v Južno Ameriko, je našel le še druge rodove. Indijanci rodu Maya so podlegli drugim bojevitim indijanskim rodovom. Zgodbe o njihovem bajno-lepem kraljestvu pa so ostale med Indijanci kakor lepa pravljica.

Kdo ali kaj je uničilo prvo tako mogočno kraljestvo Indijancev, kakšen strašen udarec je moral zadeti te drzne in napredne ljudi, od katerih danes skoraj ne poznamo potomcev, razen nekaj zanemarnjenih, propadlih in neukih Indijancev? Po dolgih stoletjih je znanstvenik prinesel pravo rešitev z dokazi. Dr. Cooke, ki se je vrnil sedaj v Združene države, je s pomočjo Carnegievega zavoda raziskoval z velikim številom ljudi pokrajine v Guatemali, kjer je bilo središče nekdanjega kraljestva Maya. Cooke je našel rešitev uganke v močvirjih in barjih, ki danes pokrivajo 40 odstotkov nekdanjega lepega kraljestva. Danes je vse to ozemlje poraščeno z neprodinimi gozdovi, v katerih ne živi noben človek. Preiskoval je tla in zemeljsko obliko teh močvirij in gozdov, kakor tudi gričevja, ki leže med njimi. Nižina je danes vsa močvirna, porastla z grčaviimi trnjevitimi drevesi. Šest mesecev, v času deževja, je vsa ta zemlja poplavljena. Gričevje, ki je visoko nekaj sto metrov, pa je porastlo z mahagoni in čikle-drevesi. Točna preiskava zemlje in močvirnega dna je prinesla dokaz, da so bila ta močvirja nekoč globoka in čista jezera. Velika mesta in bogate kmetije pa so ležale na gričevju, kjer še danes stoje v gozdovih z mahom poraščene razvaline. Je-



Aparat za daljnovidni kino. Prvi poizkusi za daljnovidni kino so se že prav dobro posrečili in v Nemčiji so že sestavili aparate, ki omogočajo daljnovidenje.

zera so bila za Indijance najprimernejša prometna sredstva, po njih so vozile ladje iz kraja v kraj. Kolikor je znano, Indijanci rodu Maya niso poznali živali, ki bi jim prenašale tovore, prav tako pa niso kljub svoji kulturi iznašli kolesa.

Prebivalstvo države Maya je v zlati dobi hitro narasčalo in zato so se selili vedno bolj v gričevje, kjer so podirali gozdove. Obdelovali so nove plasti zemlje, jih izpreminjali v lepa polja, na katerih so pridelovali koruzo in druga žita. Na ta način pa so izpostavili debelo in rodovitno črno gozdno zemljo silnim nalivom, ki so se ponavljali šest mesecev na leto v času deževne dobe. Zgodilo se je nekako isto kakor z našim Krasom. Nalivi in poplave so izprale velike množine zemlje z gričevja v jezera, ki so v teku let postala močvirna in neplovna. Uničeno jim je bilo plodno polje ter onemogočen promet v zamočvirjenih jezerih, kjer so se zaredile milijarde komarjev in moskitov. Kakor kuga je začela razsajati malarija in rumena mrzliza. Indijanci teh bolezní niso poznali in zato niso bili dovolj odporni. V 50 letih njihovega propada so razsajale kužne bolezni ena za drugo; nihče ni mogel ustaviti strašnega umiranja. Kdor se je mogel, se je rešil z begom iz okužene dežele — to je pravi razlog, zakaj je propadlo kraljestvo Maya.

Vsi znanstveniki se strinjajo z odkritji dr. Cookeja. Najbrž pa je bil važen razlog za propad njihovega kraljestva tudi v tem, da so se v zlati dobi pomehkužili ter zato niso mogli vzdržati hudih bolezní, proti katerim niso poznali nobenih zdravil.



Konec Ku-Kluks-Klana v Ameriki. Največja teroristična organizacija v Ameriki je bil tako zvani Ku-Kluks-Klan, ki je imel pred nekaj leti že 9 milijonov članov. Člani so se tajno zbirali in prirejali, našemljeni in z maskami na obrazih, procesije. Ko se je pa zvedelo, da je vodja te organizacije znorel, je začela organizacija propadati, kar so pozdravili vsi trezno misleči Američani. Organizacija je namreč postala nevarna celo ameriški državi sami. V desnem kotu je nekdanji predsednik organizacije Mr. Clarke, ki je sedaj v norišnici.

## Kdo bo zmagal?

Pravijo, da je naše stoletje praktično (v Ameriki morda), v resnici pa je vse drugo nego to. Ako hočeš danes na kak mednarodni kongres, moraš znati najmanj tri jezike, pa se boš še težko sporazumel, da bi se pa spuščal v debato, o tem še govora ni. Kako klavirni so taki kongresi, ve samo tisti, ki se jih je kdaj udeleževal. Navadno se razpravlja v nemškem, francoskem ali angleškem jeziku, nato pa prevajajo vsak govor v druga dva jezika. Primerjajmo samo Zvezo narodov! Koliko lažje in praktičneje bi bilo, ako bi se razpravljalo samo v enem jeziku! Toda v katerem? Vsak narod brani svoj jezik in vsak narod bi rad, da bi se njegov jezik vpeljal kot svetovni jezik. Čisto umevno! Zato pa še danes nimamo živega jezika, ki bi ga vsi smatrali za svetovni jezik (čeprav imamo jezike, ki so zelo razširjeni).

Ze stoletja in stoletja teži človeštvo za mednarodnim jezikom, mnogo slavnih učenjakov je žrtvovalo vse svoje življenje za to plemenito idejo, pa se zdi, kakor bi bilo vse zastoj.

Izmed vseh poskusov je resnično uspel edino esperanto, izum dr. Ludovika Zamenhofa (1859 do 1917). Zakaj ni neki uvedel latinščine, za katero se še danes ogrevajo nekateri oboževalci? Dr. Zamenhof je tudi na to mislil. Saj je obvladal poleg latinščine še hebrejski, poljski, ruski, nemški, francoski in angleški jezik. Latinščina pa se mu je zdela pretežka, z njo ne bi prodril v nižje, manj izobražene sloje. Sicer pa ta reč ni nova. Ze stoletja prej so skušali vpeljati latinščino, pa se jim ni posrečilo. In danes se to tudi najbrž ne bo obneslo. Koliko časa bi se morali učiti, da bi bili zmogni se pogovarjati, pisati razprave ter si dopisovati v latinščini? Ali ni to potrat časa? Ali ni bolje učiti se jezika, ki je lahek, blagoslavljen in praktičen? Vem,



Najhitrejša plavalka sveta. Helene Madison je dosegla v 100 meterskem prostem plavanju v Los Angelesu nov svetovni rekord.

da bo marsikdo zmajal z glavo, pa nič ne de. Vsem tistim, ki se zdi esperanto skrupulac, svetujem, da se približe seznanijo s tem jezikom in prepričan sem, da bodo kmalu drugače govorili.

Ne mislim tu braniti esperanto, ki je imel že mnogo nevarnih tekmecev, a je vselej izšel kot zmagovalac. Esperanto si je v teku desetletij utrl pot med vse narode, in to brez denarnih sredstev, brez pompa itd., ekoraj vse radio-postaje ga imajo v svojem programu, izdelujejo se že filmi z esperantskim besedilom (Danska, Japonska in dr.), v mnogih deželah je vpeljan v šole kot neobvezen predmet, narodno slovstvo se ravno potem esperanta razširja med druge narode itd. Vsak trezno misleči človek uvidi, da je esperantska ideja dobra, izvedljiva in povrh še praktična, in zato bo esperanto ne samo obstal, temveč bo tudi postal edini priznani mednarodni jezik — kar je v gotovi meri že danes — in človeštvo bo pelo slavo genialnemu zdravniku dr. Zamenhofu. — G. P.

## Znamke s sliko dr. Seipla

V Avstriji nameravajo izdati na jesen v spomin rajnemu kanclerju dr. Seiplu znamko. Znamka bo imela sliko umrlega kanclerja z nominalno vrednostjo 50 grošev (4 Din). Ker bodo pa te znamke znamke podporne akcije, bodo stale še enkrat toliko — 8 Din. V mesecu oktobru jih bodo izdali 100.000. Čisti dobiček iz razlike pa bodo porabili za olajšanje bede vojnih žrtev.

## Največje evropsko letalo

Med 12. in 15. avgustom bo priletelo iz Moskve v Berlin največje sovjetsko potniško letalo, ki ima prostora za 40 potnikov. Letalo je skonstruiral sovjetski inženjer Tupolev. Opremljeno je z najmodernejšimi pridobitvami na polju letalske tehnike in je hkrati največje letalo v Evropi za promet po kopnem. Sovjetsko letalo, ki ima ime »Ant 14«, bo poletelo v Berlin zato, da se bodo nemški letalski krogi prepričali, kako so Sovjeti napredovali v gradbi letal. Letalo ima 5 motorjev in dvigne lahko tovor, ki je težak 6600 kg, in s tem tovorom lahko leti s povprečno hitrostjo 180 km na uro. Seveda ima letalo tudi moderno in lahko radijsko napravo za sprejemanje in oddajanje na dolgih valovih. S to postajo je letalo lahko v neprestani zvezi z drugimi radijskimi postajami, ki ga obveščajo o vremenu in drugih nevarnostih, ki mu utegnejo groziti na poti. Poleg tega ima letalo še posebno napravo, tako zvani girorektor, ki omogoča kar najbolj varno letenje ponoči in v megli. Sovjeti pričakujejo mnogo od novega letala, zlasti še zato, ker ima prostora za toliko potnikov. Porabili ga bodo za zračni promet med Moskvo in Vladivostokom. Ta proga je dolga 10.000 km in bo z izpeljavo zračnega prometa na tej progi omogočena najkrajša zveza med zahodno Evropo in Daljnim vzhodom.



Pisatelj dobil zlato olimpijsko kolajno. Nemški raziskovalec Pavel Bauer je dobil za svojo knjigo »Boj za Himalaje« zlato olimpijsko kolajno za sportno literaturo.

»Kako je to mogoče, da imate 6 hčer, ki so vse izredno nadarjene za glasbo, sami ste pa popolnoma nemuzikalni!«

»Dragi moj, če bi vi imeli 6 muzikalnih hčerk, bi glasbo celo sovražili!«

»Peter ima plašč z dragim kožuhom. Z njim gre France, ki je brez plašča. Ker je silno vroče, se spomni Peter in pravi:

»Čuj, France, ali mi moreš posoditi 300 Din?«

»To pa že ne! Zlasti, če nimam gotovosti, da mi jih boš vrnil.«

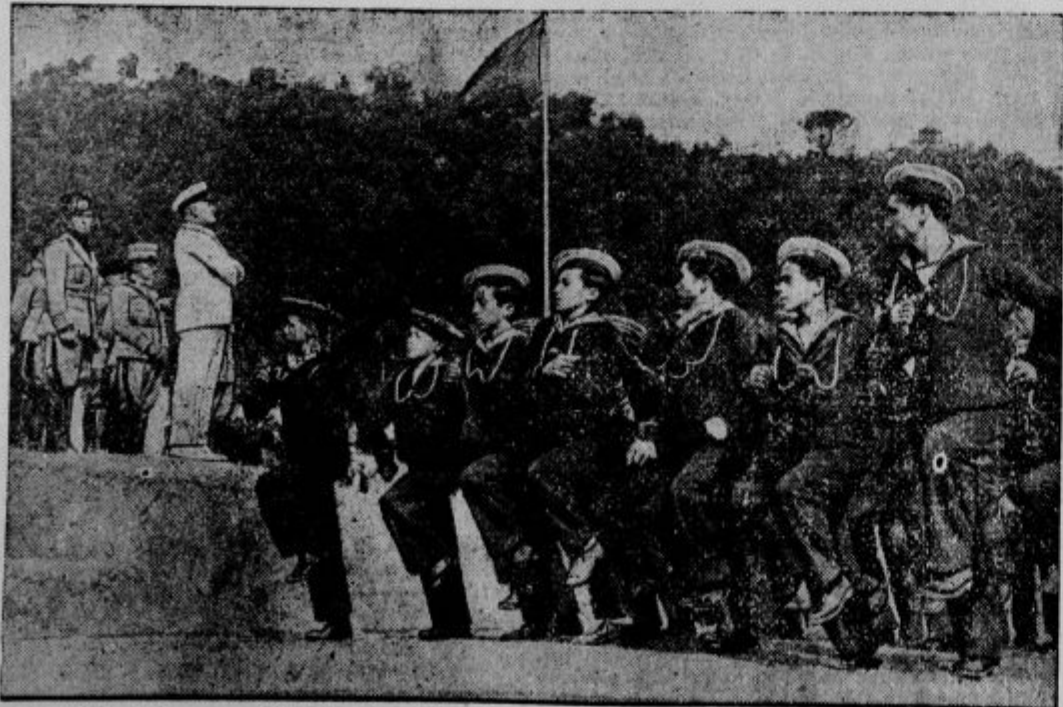
»Ali ni zadosti, če ti zastavim svoj plašč s kožuhom, saj je vreden najmanj 1000 Din med brati.«

France da Petru 300 Din in vzame plašč. Tako hodita dve uri, ko prideta tja, kamor sta se namenila. Pa pravi Peter:

»Veš kaj, France, premislil sem se. Glej, vrnem ti tvojih 300 Din, ti mi pa vrni kožuho.«



»Ti bom že pokazala — hudobija grda! Da te le ni sram, ko bifeš manjšega kakor si sam...«



Parada italijanskih mornariških kadetov. Mussolini ne pozabi nikdar vzpodbujati italijanske mlade za vojno. Na sliki vidimo mlade mornariške kadete, ki defilirajo mimo svojega velikega duceja.



# Trošarina na elektriko in sladkor

Včeraj je že »Slovenec« poročal, da je narodna skupščina s 184 proti 6 glasovom sprejela zakonski načrt glede uvedbe državne trošarine na električni tok. Finančni minister je predlagal, naj bi znašala trošarina 1 dinar od kilovatne ure na električno strujo za razsvetljavo in 0,25 na električni tok za pregon motorjev in drugih instalacij. Po precej živahnih razpravah v finančnem odboru in narodni skupščini sami, je bil sprejet zakon, v smislu katerega je bila trošarina na elektriko za razsvetljavo znižana od 1 Din, kakor jo je predlagal finančni minister, na 0,70 Din na kilovatno uro, na električno strujo, ki žene motorje in druge instalacije, pa se bo pobirala trošarina do 0,10 Din na kilovatno uro do 1000 kilovatnih ur, in 0,05 Din nad 1000 kilov. ur. Po vsem tem ni prodrl predlog predstavnikov elektrarn, da bi se trošarina pobirala v odstotkih od zneska, plačanega za kilovatno uro, temveč se bo plačeval določen znesek od kilov. ure. Ta okolnost je velikega pomena, ker je cena električnega toka silno različna od kraja do kraja, posebno od dežele do dežele. Najcenejši je gotovo električni tok v Sloveniji, kjer stane povprečno 4 Din za kilov. uro, medtem ko v drugih krajih plačujejo elektriko zelo drago. Zato se bo v Sloveniji sorazmerno elektrika mnogo bolj podražila kakor drugod. Ako je n. pr. doslej podeželska elektrarna dajala tok po 3,25 za razsvetljavo, ga bo morala poslej podražiti na 3,75, tako, da bo kmet precej občutil ta povisek. V krajih, kjer plačujejo n. pr. za strujo celo 8 Din, se nova trošarina ne bo tako občutila, ker bo povisek 0,70 pri osmih dinarjih sorazmerno nižji kakor povisek pri 3,25 Din. Nedavno smo že navedli, da znaša po podatkih trgovskega ministristva proizvodnja elektrike v naši državi 460 milijonov kilovatnih ur, in da od te proizvodnje odpade na Slovenijo 200 milijonov, to se pravi, da porabi Slovenija okoli 40 odst. vse električne struje. V tem razmerju se bo razdelil tudi davek. Električni tok za tako zvano elektrificirano gospodinjstvo bo po dosedanjih razlagi obdaven s trošarino na tok »za pogon motorjev in instalacij«, to se pravi, da bodo na tok, ki se bo uporabljal za kuhanje, plačevale gospodinjne 0,10 Din od kilovatne ure, torej ne 0,70, kakor na tok za razsvetljavo.

## OLAJŠAVE GLEDE IZVOZA SADJA

Belgrad, 11. avgusta. AA. Oddelek državnega računovodstva javlja, da je finančni minister podpisal tale odlok:

Izvelo od čl. 6 pravilnika o ureditvi prometa z devizami in valutami se časno vezane dinarske terjatve inozemcem iz države, kamor gre izvoz, ako ta država ni v kliringu z našo državo smejo uporabljati tako za sveže sadje kakor pri izvozu suhih sliv, meze iz sliv, orehov, hmelja, konoplje in vina, vendar le v primeru, da količina tako izvoženega blaga ne spada v uvozni kontingent dotične države.

Ta olajšava velja za naše izvoznike kakor tudi za inozemce, ki bodo neposredno izvažali navedeno blago iz naše države.

★

Vloga pri Poštni hranilnici narašča. Promet Poštno hranilnice v juliju 1932 kaže tole sliko: V juliju je varčevanje zadovoljivo napredovalo. Pristopilo je 2816 novih vlagateljev, tako da vlada sedaj pri Poštni hranilnici 200.219 vlagateljev, vsota njihovih vlog pa je znašala koncem julija 388 milij. 820.192,43 Din. V čekovnem prometu sta bila odprta 102 nova računa, tako da je zdaj pri Poštni hranilnici in pri njenih podružnicah 21.347 čekovnih računov. Promet na teh računih je znašal julija meseca 4.666.988.355,06 Din. Prenosov brez gotovine je bilo od tega zneska 47,79%. Stanje vlog na čekovnih računih je bilo koncem julija 845.988.457 Din. Skupne vloge pri Poštni hranilnici presegajo 1.200 milijonov Din.

Izvoz svežega sadja v Nemčijo. Belgrad, 11. avgusta. AA. S 15. avgustom je stopil v veljavo drugi dodatek 4. zvezka prevozne tarife za brzo-vožno in počasno blago med postajami jugoslov. in nemških železnic. — Drugi dodatek obsega izpremembe in dopolnitve, ki so objavljene zaradi tarifnih pojavnosti. Razen tega obsega novo tarifo za izvoz svežega blaga in orehov. — Tarifa za izvoz svežega blaga in orehov dosedanjih določb se novo določbo za prevoz svežega sadja po progah (mednarodnih trasah), ki omogočajo hitrejši prevoz pokvarljivega sadja.

Jugoslavija na velesejmu v Bariju. Belgrad, 11. avgusta. AA. Kakor je znano bo naša država na podlagi sklepa trgovskega ministristva sodelovala na tretjem mednarodnem vzhodnem velesejmu v zvezki (Fiera del Levante), ki bo od 6. do 21. septembra v Bariju. Bari je največji vzhodni trg Italije in zato kaj pripraven za izvoz našega blaga v Južno Italijo in na tržišča Levanta. Na sejmu bodo razstavljeni vzorci poljskih pridelkov, mehanike, elektrotehnike, kemije, gradbene industrije, lesne industrije, dekorativne industrije, poštstva, živil itd. Posebni oddelki bodo posvečeni prodaji blaga. — Zavod za pospeševanje zunanje trgovine bo izdal posebno število svojega »Glasnika« v italijanskem jeziku. Tvrdke, ki se niso poslele svojih prispevkov ali oglasov, lahko to store do 20. t. m. — Generalna direktorja državnih železnic je dovolila 50% popust pri odhodu in povratku za vse, ki bodo obiskali ta velesejem od 2. do 25. septembra, za blago pa velja popust po tarifnem členu 13.

Usnjarska obrt je na Dunaju znana že 600 let. Ob priliki tega jubileja priredi v okvirju jesenskega velesejma 1932 na Dunaju institut za pospeševanje obrti pri zbornici za trgovino, obrt in industrijo zgodovinsko razstavo. Razstavljen bo mnogo zgodovinskih zelo važnih usnjatih predmetov. Historična razstava kakor tudi razstava usnjatih izdelkov bo nedvomno vsakemu obiskovalcu dala priložnost, da si pridobi novih, koristnih izkušenj.

Za osnovanje lesnega kartela. Ze več dni se nahaja v Varšavi g. Körner, predstavnik čeških železnic, da se posvetuje o načrtih za osnovanje velikega lesnega izvoznega bloka, h kateremu naj bi se pridružile Češkoslovaška, Poljska, Rumunija, Avstrija in Latvija. Poljski industriji se v načelu strinjajo z načrtom, ker upajo, da bi se položaj poljske lesne industrije zboljšal.

Pridelek bombaža v Združenih državah. Kmetijski urad v Združenih državah cenil, da bo pridelek bombaža znašal 11,4 milij. bal, to se pravi, da bo za 4,3 milij. bal manjši kakor lansko leto. Lansko leto so v tem času cenili pridelek na 15,6 milij. bal, medtem ko je v resnici znašal 17,1 milij. bal, proti 13,9 milij. bal v letu 1930. Deževno vreme je zelo škodovalo pridelku, poleg tega je bilo letos mnogo manj zemlje obdelane. Radi tega so cene v New Yorku in Liverpoolu poskočile, in sicer v New Yorku za 4 dolarje pri bali, v Liverpoolu pa je ležaj ameriškega bombaža poskočil od 64 na 65 točk.

Dobave. Direktorja drž. rudnika Velenje sprejema do 22. avgusta t. l. ponudbe glede dobave 600 kg cikorije, 2400 kg svinjske masti, 3000 kg koruznega zdroba in 1200 kg terpentinskega mila za pranje.

Zakonski predlog glede povišanja trošarine na sladkor še ni bil sprejet v narodni skupščini, ker sta ministrski predsednik Sršnik in finančni minister Djodjevič izjavila, da se sicer strinjata s predlogom manjšine finančnega odbora, vendar je po njihovem mnenju potrebno, da vlada še podrobneje prouči ta predlog. V imenu manjšine finančnega odbora je poslanec Ilija Mihajlovič predlagal naslednje izpremembe k prvotnemu zakonskemu predlogu finančnega ministra: trošarina na sladkor v kockah naj znaša 1,50, in sicer naj polovico trošarine plačajo tovarne in drugo polovico konsumenti, medtem ko je minister predlagal, naj tovarne plačajo 0,50 Din, konsumenti pa 1 Din, na kristalni sladkor naj bi se trošarina povišala za 1,25, in sicer naj bi tovarne plačale 0,65 Din, konsumenti pa 0,60 Din. Ker je finančni minister izjavil, da pristane na predlog manjšine finančnega odbora, se bo ta bržkone tudi uzakonil na prihodnji seji narodne skupščine.

Jugoslavija potroši letno okoli 10.000 vagonov sladkorja, od tega odpade približno 1000 vagonov na Slovenijo. Doslej je znašala trošarina na sladkor v kockah 6,55, na kristalni sladkor 6,25 Din. Carina na sladkor v kockah je znašala 3,85, na kristalni sladkor 2,75, povprečno torej na sladkor 3,30 Din za kg. To se pravi, da je moral konsument radi carine plačevati za 3,30 Din sladkor dražje, kakor bi ga sicer. Carine so bile v korist sladkornim tovarnam, ki so prodajale sladkor za 3,30 dražje, kot bi ga v primeru, da bi ne bilo carin. Sladkorni kartel je torej v Jugoslaviji pridobil radi carine 330 milijonov letno, ako računamo, da vsebuje vsak vagon 10 ton sladkorja. Kakor znano, so sladkorne tovarne kartelirane in v kartel sta stopili tudi obe državni tovarni, mesto da bi skušali ostali tovarni, ki so po večini v inozemskih rokah, konkurirati. Ze poslanec Mihajlovič je med razpravo omenil, da bi bilo za jugoslovansko ljudstvo brezdvomno bolje, ako bi se zemlja, zasajena s sladkorno peso, posejala z žitom, in bi v Jugoslaviji lahko kupovali inozemski sladkor po zelo nizkih cenah, kakor da s carinami vzdržujemo sladkorno industrijo in podpiramo inozemski kapital.

Velesejske legitimacije za inozemstvo. Za one, ki žele potovati na jesenski ljubljanski velesejem od 3. do 12. septembra t. l. iz Avstrije ali preko Avstrije, naj naročajo svoji, ki žele poslati legitimacije sorodnikom ali znancom v inozemstvo samo pri uradu ljubljanskega velesejma v Ljubljani. Te legitimacije vsebujejo tudi tako zvani »Zählblatt«, ki je za potovanje v Avstriji potreben, dočim navadne legitimacije nimajo tega vložka.

Moč denarnih zavodov v Bosni. V Bosni in Hercegovini je skupno okoli 70 denarnih zavodov, katerih denarna moč se kaže iz naslednjih števil: Na koncu leta 1931 je imelo 70 denarnih zavodov v blagajni 88,3 milijona Din, menična listina je znašala 343,9 milij., dolžniki 641,9 milij., efekti 58,2 milij., nepremičnine 37,9 milij., ostala aktiva 78,9 milij., zgruba 224,9 milij., delniška glavnica 229,9 milij., javni rezervni fond 84,2 milij., vloge 565,1 milij., upniki 289,3 milij., reeskompt 48,4 milij., ostala pasiva 17,4 milij., dobiček 15,2 milijona dinarjev.

Konferenca agrarnih držav v Varšavi. Dne 24. avgusta se bo pričela v Varšavi konferenca izvedencev iz srednje-evropskih in vzhodnih agrarnih držav. Povabljeni so: Jugoslavija, Češkoslovaška, Rumunija, Madžarska, Bolgarija, Estija in Latvija. Poljska vlada pripravlja dve poročili za konferenco, in sicer eno o gospodarskem položaju in drugo o finančni politiki agrarnih držav. Na konferenci bodo tudi razpravljali o organizaciji izvoza iz agrarnih držav.

Jesenski velesejem v Pragi se bo vršil v času od 4. do 11. septembra. Pri vsej krizi pričakuje veliko udeležbo domačih in inozemskih podjetnikov. V okvirju velesejma bodo priredili tudi posebne razstave, izmed katerih bo posebno zanimiva razstava francoskih kolonij. Obiskovalcem je dovoljen 25% popust na jugoslovanskih, avstrijskih in madžarskih železnicah ter 33% popust na češkoslovaških železnicah; prav tako bodo deležni popustov na jadranskih in donavskih ladjah. Velesejmsko izkaznico si lahko nabaviš pri češkoslovaških konzulatih, pri zastopnikih praškega velesejma ali v uradih »Putnika«.

## Borza

### Denar

11. avgusta.

Ljubljana. Le marka se je nekoliko okrepila, sicer nikalnih izprememb.

Ljubljana. Očividno je napredek 8% Blairovega posojila od 44 na 46.

Ljubljana. Amsterdam 2290,96—2302,32, Berlin 1352,08—1362,88, Bruselj 789,41—793,35, Curih 1108,35—1113,85, London 198,64—200,24, New York 5666,59—5694,85, Pariz 222,92—224,04, Praga 168,23—169,09, Trst 290,46—292,86.

Curih. Pariz 20.1125, London 17,93, New York 513,25, Bruselj 71,2250, Milan 26,25, Madrid 41,25, Amsterdam 206,70, Berlin 122,1750 Stockholm 92, Oslo 89,75, Kopenhagen 95,75, Sofija 3,73, Praga 15,18, Varšava 57,65, Atene 3,30, Carigrad 2,45, Bukarešta 3,05, Helsingfors 7,76.

Dunaj. Dinar notira na Dunaju (valuta) 12,30.

## Vrednostni papirji

Ljubljana. 8% Bler. pos. 46 bl., 7% Bler. pos. 42 bl., Stavbna 40 den., Ruše 125 den.

Zagreb. 7% inv. pos. 49 den., voj. škoda kasa 203—204 210, 203), avg. 203—204, 203, sept. 206, dec. 197—200, 4% agr. obv. 25 den., 7% Bler. pos. hip. banke 46—48, 8% Bler. pos. 45—48, 45, 7% Bler. pos. 41,625—41,50 (41,25, 41,75, 2), 6% begl. obv. 34—35 (33, 34), Nar. banka 4400 den., Agr. privil. banka 212—216.

Zagrebiški promet. 7% Bler 7000, 8% Bler 1000, 6% begl. obv. 50.000, voj. škoda 900 kom. Belgrad. 7% dr. inv. pos. 50,50—51,50, 50,50 (50), 4% agr. obv. 27,25 bl., 6% begl. obv. 34,75—34,50 (35, 34,75), voj. škoda 200—202, 200 (205, 200), 8% Bler. pos. 41,25 zaklj., Nar. banka 4300 den., Agr. priv. banka 217—219 (220, 215).

Dunaj. 11. avgusta. tg. Živno 54,35, Aussig 101, Alpinska 8,95, Trboveljska 17,00.

## Žitni trg

Ljubljana (slov. post. 30 dni). Koruza: bačka mlev. 170—172,50, okrogla mlev. 185—187,50, bačka mlev. 175—177,50, okrogla mlev. 195—197,50. — Pšenica: Sombor okol. 79 kg, mlev. 205—210, potiska 80 kg, mlev. 215—217,50. — Moka: bačka »0« 315—320, banatska »0« 335—340.

Novi Sad. Koruza bč. 114—116, bč. okol. Sombor 115—117, bl. 111—113, sr. 115—117, sr. okol. Sid 118—120. — Ostalo neizpremenjeno. Tendence labava. Promet 32 vagonov.

# KULTURNI OBZORNIK

## „Mladika“ v avgustu

Poleg nadaljevanj (Bevk: Veliki Tomaž, Minčlov: Ko so hrasti šumeli) prinaša novi zvezek »Mladika« dve izvorni čl. Vročina (Mara Hus) in Pismo (Ksaver Meško). Med sodrudi, ki so prispevali pesmi, naletimo poleg znanih imen tudi na novince, a bogzna kolike izvrstnosti seveda ne najdemo. Med poljudnimi spisi opozarjamo na spis Pavla Kunaverja: V prepadih in na nadaljevanje dr. Janeza Plešnika razprave o Mesojedih i rastlinojedah. — Še enkrat poudarjamo zanimivost in pomembnost prispevka seniorja prešernoslovcev msgr. Tomo Župana (Kako Lenka Prešernova svojo brata popisuje). — Krista Hafner piše o problemu »Kdo naj vzgaja«. — Ilustracije tega zvezka nam predstavljajo pot našega priljubljenega slikarja Božidara Jakca po Afriki, s katere imamo v tem zvezku »Mladike« deset reprodukcij. Te slike spremlja živahen in primeren popis iz peresa »Mladikinega« mentorja v stvareh likovne umetnosti, dr. Karla Doblede: »Po Tuneziji«. — Zanimiva je tudi reprodukcija lesenega »Novomašniškega križa« akad. slikarja in kiparja prof. Franceta Kralja.

## Louis Adamič: Kriza v Ameriki

(Prevedel Anton Debeljak. — Slovenske poti IV. — Tiskovna zadruga v Ljubljani, 1932.) — Prvi, ki nas je pobilje seznanil s L. Adamičem in njegovim delom, je bil L. Klakočar. V 7.—9. zvezku lanskega »Doma in sveta« je objavil iz črpnje poročilo o knjigi »Dynamite«, za uvod pa nam je povedal tudi, kdo je Louis Adamič: »Louis Adamič, po rodu Slovenec, je eden izmed tistih redkih slovenskih izseljencev, ki so si samostojno utirili pot v tujo književnost in tam svojo izredno nadarjenost pokazali in dokazali.« »Dynamite« predstavlja doslej gotovo najpomembnejše delo mladega Slovenca-Amerikanca, — ki biva že nekaj časa na odhodu med nami —, napisano je v angleščini kakor vse ostalo Adamičovo delo, in je prva izbrana zgodovina dvoboja med ameriškim delavstvom in kapitalizmom. Zlasti odkriva metode tega boja. Zato je zbudila po pravici veliko zanimanje po vsej Ameriki in tudi drugod. — Knjižica, ki je pravkar izšla v slovenskem prevodu pod naslovom »Kriza v Ameriki«, vsebuje štiri članke, ki jih je Louis Adamič napisal za »Harper's Magazine« v New Yorku. »Kriza v Ameriki« je pač nekoliko pavšalen naslov, ki ne ustreza točni označbi člankov, iz katerih sestoji drobna knjižica. Kakšne sinteze vseh vzrokov in posledice sedanjega krize v Ameriki kajpada zmanj iščemo v nji; to so rajši nekateri doprinosi za umevanje tega ali onega pojma, nekatere ilustracije sodobnega ameriškega življenja. V glavnem so ti štiri članki, tako bi rekli, gradivo za že omenjeno knjigo »Dynamite« in se deloma tudi krijejo z njeno vsebino. Prav jasno očitujejo, da gre avtorju najprej za ugotovitev zgodovinskih vzrokov ter za tolmačenje sedanjega položaja iz historičnih osnov. — V prvem članku »Objubljena dežela«, poveča Adamič svojo pozornost doslej nikoli ter njih pričakovanju in — razočaranju: »Dosejenci, zlasti iz južne in vzhodne Evrope, so prišli semkaj, kakor sem omenil z napadnim pojmom, da je Amerika »Objubljena dežela« za vsakogar. Glavni namen jim je bil: pridobiti si čim več denarja in čim hitreje. Voljni so bili opravljati dolge ure zelo opasno delo. Ko so domači delavci šteli za slabo mezo se je zdlo doseljencem dobra meza. Poslednji niso imeli nobenega pojma o smotih delavskega pokreta v Ameriki. Spričo tega so bili cela desetletja rastoča ovira organiziranemu delavskemu naporu za zboljšanje položaja. Pa še vedno so velika napota — čeprav niti napotila kot pred vojno. To pa zaradi omejitve, ki se je postavila doseljevanju v poslednjih desetih letih, in zato, ker se predvojni priselenci postopoma američanijo ali pa izumirajo. Skoro popolna izključitev priselencev v bodočnost bo po mojem mnenju v malo letih znatno odpravila to zapreko... In kar tiče ubožnih kmetov po Evropi, menim... da je v dobi gospodarskih in drugih njih preureditev v Zedinjenih državah zanje boljše tam, kjer so, čeprav jih okoliščine silijo, da morajo biti vsi hlaeni. V tehle stavkih je Adamič nekoliko resumiral svoje nazore o priseljenstvu. Kot rdeča nit, ki naj poveže in podpre njegova izjavljanja, se v tem Adamičevem članku pojavlja žalostna usoda njegovega tovariša Martina Cerkovnika, v katerem je posebej znana usoda šestih izseljencev, ki odhajajo in so odhajali v Ameriko. — Drugi članek, z naslovom »Razmere v novi Angliji« je suho poročilo o nekem popotovanju po državah Massachusetts, Connecticut, Rhode Island, New Hampshire in Maine, imenovanih s skupnim imenom »Nova Anglija«, nekdanjih vodilnih dežel v tekstilni in obutveni industriji. Kakor poročila z bojnega polja, v katerem teče naštevane vedno enih in istih grozot z navajanjem vsakokrat drugačnega kraja tako je Adamičev poročilo o razmerah v Lowellu, Lawrenceu in drugih mestih, ki polagoma izumirajo in ni rešitve zanje. Samo nespeten pohlep in nesmotenost tovarnarjev, ki so hoteli hitro in na vsak način zaslužiti, ne da bi skrbeli za bodočnost podjetij in mest, ki so jih njih podjetja iz tal izvabila, se je zahvaliti za grozotno in obupno resničnost, da je tam zdaj »dobrodolnost edina industrija«. Morda je za nas vse podrobno naštevaje v tem članku nekoliko preobširno in bi bili rajši videli, da nam avtor povč še kaj o razmerah v drugih industrijah, v drugih panogah gospodarskega življenja o kmetovalstvu itd., ter še o drugih krajih, vendar je podano poročilo zelo zanimivo in kljub svoji nesposobnosti, da bi nam podalo povsem jasno predstavo o ameriški krizi, naravnost pretresljiva podoba, izrezana iz neke celote, katere vsepunkov grozotnost si moramo — sodeč po teh podatkih — vsaj približno predstavljati. — Dočim slikata že omenjena prva dva članka bolj na splošno razmere in skušata podati nekaj notranjih vzrokov ter zunanjih obrazov ameriške krize, obravnavata druga dva članka metode boja, ki se jih delavci poslužujejo zoper kapital. Članek z naslovom »Raketirji in delavstvo« nam podrobno popisuje razmere v delavskih organizacijah, njih borbe ne le z gospodarji, ki jih izžemajo, marveč tudi z neorganiziranimi delavci, ki jim branijo, da bi svoje zahteve uspešno uveljavljale. Roparske tolpe, katerih se v tej borbi poslužujejo delavske organizacije, njih zgodovina in sedanjí položaj ter njih — vse kaže, da izvrstne — perspektive za bodočnost so tu obravnane od prvih začetkov nasilja v razredni borbi, morilskih tolp Molly Maguires, pa do Al Caponeja in drugih znamenitih sodobnih junakov javnega nasilja v Ameriki. Poleg te »medode« bomb, dinamita in batla, pa je še druga metoda, s katero vodijo delavci boj zoper kapitalizem. To je sabotaza. Pod naslovom »Stavkanje pri delu« opisuje Adamič natančno tudi to — go-

tovo najnevarnejše — orožje v razredni borbi. — Adamič piše zelo prikopno. Njegov slog je lahek in živahen, mestoma pa kar čarnikarski, neobtežen s strokovnjaško dikcijo. Zadnja dva članka se prilično ujmeta s podatki iz njegove zgodovine delavskega gibanja v knjigi »Dynamite«. Osební doživljaji, ki prepletajo njegova opazovanja, kaj prijetno učinkujejo na čitatelja, da se ne utruji pri čitanju. — Dasi se Adamič trudi, da bi bil kar moč objektivno opazovalec in nič več kot opazovalec, ne more utajiti svojih osebnih teženj, ki so seveda enostranske. Kakor sem že omenil, so ti štirje članki nekaki izrezi, manjka jim sinteza — in to je morda najobžutnejša hiba knjižice. Prav bi bilo, če bi bil Adamič posebno za to knjižico napisal sintetično razpravo, ki bi nosila naslov, s katerim se ponša knjiga kot celota: »Kriza v Ameriki«. a. š.

## Na mariborskem knjižnem trgu

Te dni je izšel drugi snopiš letošnjega letnika »Časopisa za zgodovino in narodopisje« v Mariboru. Na 120 straneh in priloženih 47 straneh »Arhiva« prinaša obilo zanimivega znanstvenega gradiva. Uvodno razpravo o »Planini in njenih prvih gospodarjih« je priredil urednik dr. Fr. Kovačič na podlagi kronike o Planini, ki jo je sestavila Ana Wambrechtsamer ter je odstopila mariborskemu Zgodovinskemu društvu. Razprava obravnava zgodovino Planine od prvih početkov, ko se prvič navaja v listinah l. 1190, kot Munparis, pa do prevzema po celjskih grofih. Po izumrtju Celjanov je Planina prešla v cesarjevo last. Fr. Sijance podaja stilno analizo del slikarja Janeza Andreja Straussa. Razpravi je priložen seznam del Franca Mihaela Straussa in pa seznam del Janeza Andreja Straussa, potem pa še trinajst slik J. A. Straussa. Med izvesti poročila ravnatelj J. Glaser o doslej še neznanem zapisu Prešernovega soneta o Apelu, ki je še starejši od onega v znanem Prešernovem pismu Čelakovskemu. Doslej neznan zapis omenjenega soneta se nahaja na notranji strani zadnje platnice tretjega snopiša »Krajnske Čbelice«, ki ga je mariborska študijska knjižnica prejela med drugimi knjigami iz Sloveškeve ostaline. Ravnatelj Glaser nadaljuje potem s svojimi literarnimi predlogami in paralelami. Josip Mravljak pa podaja nadaljne prispevke iz vuzeniške zgodovine in sicer opisuje ceh usnarjev in vuzeniško sodstvo. Med slovom obravnava Fran Vatovec ob knjigi St. Jovanovića o Vladi Aleksandra Obrenovića, I. Dornik Ramovševu Dialektološko karto slovenskega jezika, Fr. Baš pa Hribeničovo »Mesto Štanj«. Sledi še društveni glasnik s poročiloma o odkritju spominske plošče na Askerčevem domu v Rimskih toplicah ter o društvenem delovanju Muzejskega društva v Pljuju. V »Arhivu« so obelodanjena nadaljna Slovska pisma. Za krasno ureditev drugega snopiša uredništvu in založništvu čast in priznanje.

★

Nj. Vel. kraj Aleksander I. kot graditelj jugoslovanskega edinstva, kot državnik, vojak in vojskovodja. Fragmentarna študija, Zagreb 1932. Izdala Branko Crnković in Anton Čačković. Kot že naslov pove, so v brošuri (92 strani) v preglednem nizu zbrani manifesti, vojna povelja in diplomatski akti regenta in kralja Aleksandra. Pisatelja sta skušala na podlagi aktov iz vsega državnega in vladarskega dela kralja izluščiti genetično in smiselno celoto in sta pod tem vidikom knjigo tudi redigirala. Oprema in tisk sta lična. Knjiga je tiskana v latinici.

Arhiv za hemijo i farmacijo. Letnik VI., št. 4. Urejuje V. Njegovan. Vsebina: B. Rogina: Kvantitativno določanje citronske kisline v mleku. K. Prizbran: Menjava barve soli pod vplivom radijevih žarkov kot pomožno učno sredstvo pri raziskavanjih. Dalje: Gospodarske in osebne vesti, knjige in časopisi, jugoslovanske patentne prijave, jugoslovansko kemijsko društvo.

»Fronta«. Znani belgrajski modernistični pesnik in duhovni revolucionar Rade Dracine je začel po večmesnem objavljanju izdajati tednik za kulturno in umetnostna vprašanja z naslovom »Fronta«. Enotne linije list nima. Vendar je kot izraz in odmev žudnih pojavov v srbohrvaškem književnem življenju zanimiv.

Cankarjeva družba v Ljubljani je pravkar izdala Iv. Cankar: »Hlapec Jernej in njegova pravica« v Ferdo Delakovi predelavi kot kolektivno dramo.

Knjiga je čedno opremljena in ima poleg teksta slike umetnika Ravnarja.

Dobiva se v vseh knjigarnah in stane Din 12.

## Radio

### Programi Radio-Ljubljana

Petek, 12. avgusta: 12.15 Plošče. — 12.45 Dnevne vesti. — 13.00 Čas, plošče, borza. — 18.00 Dvojbo na harmoniki (Magister in Kokalj). — 19.00 K. M. Weber: Oberon, izvaja dunajska filharmonija (Prenos iz Salzburga: Festspiele). — 22.00 Čas, poročila, plošče.

Sobota, 13. avgusta: 12.15 Plošče. — 12.45 Dnevne vesti. — 13. Čas, plošče, borza. — 18. Tamburaško društvo pri Sv. Krištofu. — 19. Gimnastične vaje (Drago Ula). — 19.30 Nekaj za starše (Pero Horn). — 20. Samospevi g. Avgusta Živka. — 20.45 Prenos plesne glazbe iz hotela Toplice na Bledu. — 22. Čas, poročila. — 22.15 Mendelsohn: Simfonija št. 3 (plošče).

### Drugi programi

Sobota, 13. avgusta.

Zagreb: 20.30 Koncertni večer. — 22.40 Plesna glasba. — Milano: 20.45 Koncert godbe policijske tehnične šole v Rimu, Plesna glasba. — Barcelona: 21.15 Radio-orkester. — 22. Igra. — Stuttgart: 20.50 Pester večer. — 22.45 Nočna glasba. — Toulouse: 22.15 Operetna glasba. — 22.45 Plesna glasba. — 23.30 Simfonična glasba. — 00.05 Angleška glasba. — Berlin: 20. Koncert na citre. — 22.20 Plesna glasba. — Belgrad: 20.30 Narodne pesmi poje Boško Nikolić. — 21. Koncert orkestra kraljeve garde. — 22.30 Čiganska glasba. — Rim: 20.45 Koncert godbe policijske tehnične šole v Rimu. — Beromünster: 22. Plesna glasba. — Praha: 21. Koncert orkestra nacionalne garde. — 22.20 Moravska Ostrava. — Dunaj: 20. Citraški koncert. — 20.20 Igra. — 22.50 Plesna glasba. — Budimpešta: 20. Pester večerni koncert. Plošče, plesna glasba.

## Ali ste že poravnali naročnino?



# Mali oglasi

V malih oglaših velja vsaka beseda Din 1.—; ženitovanjski oglasi Din 2.—. Najmanjši znesek za mali oglaš Din 10.—. Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. — Pri oglaših reklamnega značaja se računa enokolonska, 3 mm visoka pelitna vrstica po Din 2.50. Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

## Službe iščejo

Vsaka beseda 1 Din

### Kmečki fant

išče zaposlitve na kmetih. Ponudbe pod »Priden 11.629« na upravo. (a)

## Službo dade

Vsaka beseda 1 Din

### Dekle

ki zna kuhati in tudi druga gospodinjstva dela, takoj sprejemem. Ponudbe na Fani Polanc, valjčni mlin, Radeče pri Zidanem mostu. (b)

### Trgov. pomočnika

zdravega, z znanjem nemščine, sprejemem v večjo trgovino mešanega blaga v mestu na deželi. Hrana in stanovanje v hiši. Ponudbe s prepisi pričeval, sliko in navedbo zahtevkov in stroke, v kateri je najbolj izurjen, pod zn. »Agilen« 11.666 na upravo »Slovenca«. (b)

### Sklaščič. delavca

nekadilca sprejemem. Hrana in stanovanje v hiši. Ponudbe pod »Trgovina« 11.667 na upravo »Slovenca«. (b)

## Denar

Vsaka beseda 1 Din

### Hranilni knjižnici

Ljubljanskega denarnega zavoda za 100.000 Din in 50.000 Din prodam za 20% pod nominalno vrednost. Interesenti naj oddajo naslov upravi »Slovenca« pod zn. »Hranilna knjižnica« 11.634. (d)

### Kdor ima dolg

pri Ljubljanski kreditni banki, okrog 40.000 Din, naj se obrne po naslov na upravo »Slovenca« pod št. 11.677. (d)

## Vajenci

Vsaka beseda 1 Din

### Učenca

z dobro vzgojo in znanjem nemščine sprejemem v večjo trgovino z mešanim blagom v mestu na deželi. Ponudbe z zadnjim šolskim pričevalom in sliko na upravo »Slovenca« pod »Perfekten računar« 11.665. (v)

## Pouk

Vsaka beseda 1 Din

Tečaj za vkuhanje zelenjave, sočivja in sadja na Krekovi gospodinjstvi šoli v Zgornji Šiški pri Ljubljani bo od 22.—27. avgusta. Zunanje plačajo 200 Din, notranje pa 350 Din za vso oskrbo. u

## Dijaki

Vsaka beseda 1 Din

### Za dva dijaka

(7. razr. gimn. in 3. razr. realke) iščem zdravo, čisto in mirno sobo z vso oskrbo in z dobro hrano pri marljivi gospodinj. Ponudbe z navedbo cene itd. na naslov: Inž. Cerkvinka, Krmelj. (D)

## Vnajem

Vsaka beseda 1 Din

### ISČEJO:

#### Išče se lokal

za mesnico v okolici Tabora in sicer na Vidovdanski, Jegličevi ali Martinovi cesti. Lahko tudi v Metelkovi ali Bohoričevi ulici za takoj. Ponudbe poslati na upravo »Slovenca« pod »Mesnica« št. 11.646. (m)

## ODDAJO:

### Oddam

radi boleznj proti odstopnini vpeljano mlekarstvo in zraven opremljen lokal, primeren za kakršnokoli trgovino — na prometni točki. Koncesija na željo ostane. Ponudbe na upr. »Slovenca« pod »Promet« 11.691. (n)

## Kupimo

### Bukova drva in ogije

kupuje stalno  
Uran Franc  
Ljubljana  
Sv. Petra cesta 24.

## Auto-motor

Vsaka beseda 1 Din

### Bencin motor

vozeč, nov, 5 HP, ugodno napredaj. Spedicija »Balkan«, Maribor. (f)

## Posestva

Vsaka beseda 1 Din

Droben oglaš »Slovenca« posestvo ti hitro prodaj; če že ne z gotovim denarjem pač kupca ti s knjižico da.

### Več parcel

po ugodni ceni napredaj. Poizve se pri Oražmu v Mostah pri Ljubljani. (p)

## Prodamo hišo

enonadstropno, zgrajeno leta 1914 na najlepšem kraju, nasproti župne cerkve v Zireh, katera je opremljena z električno razsvetljavo, vodovodom, gostilniško koncesijo, trgovskimi lokali in dvoriščem z vrtom. Hiša je zidana izrečno za gostilniško in trgovsko obrt, katera se v hiši od leta 1914 naprej vrši neprekinjeno. Za vse podatke in ceno naj se interesi obračajo na lastnika: Zupanstvo v Zireh, pismo ali osebno. (p)

Inserati  
v »Slovenca«  
imajo največji uspeh.

## Prodamo

Vsaka beseda 1 Din

Če avto svoj stari prodajaš ali motorja bi znebil se rad, brž kupcev ti mnogo prižene Slovenec najmanjši inserat

### Puhasto perje

čisto, čobano po 48 Din kg, druga vrsta po 38 Din kg, čisto, belo, gosje po 130 Din kg in čisti puh po 250 Din kg. Razpošiljam po poštne povzetju. L. BROZOVIC — Zagreb, Illica 82. Kemična čistilnica perja.

### Nogavice, rokavice

in pletenine Vam nudi v veliki izbiri najugodnejše in najcenejše trdka Karl Prelog, Ljubljana, Zidovska ulica in Stari trg. (l)

### Konfekcija — moda!

Najcenejši nakup. Anton Presker, Sv. Petra cesta št. 14, Ljubljana. (l)

### Vse čebelarke

potrebščine, konve za med, točilnice itd., obiljalnice za sadje, lične ptičje kletke in vso železnino nudi Fr. Stupica, Ljubljana, Gosposvetska cesta 1. (l)

## Najboljše hruške

nudimo po 3.75 Din kg, zaboj po 30 kg, franko žel. postaja naročnika in franko zavojnika. Poleg tega nudimo tudi sveže slive v manjših in večjih količinah po jako zmerni ceni. Zahtevajte ponudbe od Commercial ag. kom. podjetje, Tuzla. (l)

### Debele

kupite najceneje pri trdki

A. VOLK, LJUBLJANA

Realna cesta 24.

## luskinateotrobe

## Obrt

Telefon št.

2951

Trdka

IV. SCHUMI

Dolenjska cesta, nudi

lepa, suha drva in

prvovrsten premog.

Čitajte in širite  
»Slovenca«!

## Stavbne parcele

v Melju z lepo solčno lego prodaja (tudi proti hranilnim knjižicam) »DRAVA«, d. d., Maribor, Meljska cesta št. 91, telefon 22-56.

Dokazano dobro blago in solidne cene  
**TRPINOVEM BAZARJU**  
Maribor, Vetrinjska ulica 15

### Bačvanski mlin

s tu- in v inozemstvu poznano, v Sloveniji dobro vpeljano prvovrstno znamko, pri veletrgovcih in velepekarnah, išče

### zastopnika

Cenji. ponudbe na INTERREKLAM D. D., Zagreb, Masarykova 28 pod »Mlin P-2584«.

## Fotoamaterji!

Povečave Vaših negativov Vam lepo in poceni napravi  
fotooddelek Jugoslov. knjigarne  
Ljubljana  
Zahtevajte cenik!

SALDA-KONTE  
STRACE - JOURNALE  
SOLSKJE ZVEZKE - MAPE  
ODJEMALNE KNJIZICE  
RISALNE BLOKE  
ITD.



NUDI PO IZREDNO UGODNIH CENAH  
**KNJIGOVEZNICA**  
JUGOSLOVANSKE TISKARNE  
PREJ  
**K. T. D.**  
V LJUBLJANI  
KOPITARJEVA ULICA 6  
II. NADSTROPJE

# ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA

BRZOJAVNI NASLOV: GOSPOBANKA

D. D. V LJUBLJANI (MIKLOŠIČEVA CESTA 10)

PODRUŽNICE: Bled, Novi Sad, Kranj, Šibenik,  
Maribor, Kočevje, Celje, Sombor, Djakovo, Split.

TELEFON ŠTEV. 2057, 2470, 2979

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje  
Poslovne zveze s prvovrstnimi zavodi na vseh tržiščih v tuzemstvu in inozemstvu

Theodor Plivier:

## Skagerrak

(Nadaljevanje.)

»N. V. L. Kleesattel! Hura! Pluje z lastno močjo. Odriv vode niča — koma niča! Najvišja brzina: šestdeset sunkov v minuti! Toda potem moram spustiti to bruno! Ne, to pa ne sme biti! Kri stopa »admiral« v glavo. Ne čuti nizke vodne temperature! Toda tišina, velika mehka linija valovja, ki ga vzdiguje in spušča v globino. Naenkrat se je zavedel.

»Pri Bogu, nič več jih ne vidim! Kako to, da plovejo dalje, in me puste samega tukaj ležati! Kaj je bila ta prokleta granata! Kasemata, ali mogoče top?... 5. kasemata ne odgovarja več! Kaj je? Kdo kliče prvi in drugi stolp, kdo kliče stolp Ano in Berto?... ne odgovarjajo nič več! Konec! Bilo nas je vendar dvanaest pri topu! Kje je drugih enajst?«

Ladja je izginila. Grmenje topov je potihnilo. Nobene treskajoče salve... samo brezoblična noč in tiha monotonost morja!

Sedaj tuli Kleesattel. Tuli vedno glasneje:

»Granata je eksplodirala! eksplodirala!«

Enajst mož! Vsaj eden bi moral biti v bližini. Številka, ki polni je bila ravno izmenjana, Stedvilka, ki polni cev, je odpela hlače in čepi na vedrom. Kleesattel se smeje, globoko iz trebuha in drevovja. Mogoče pomaga smeh! Vesela družba je vedno dobrodošla.

Smeh mu kroži okrog glave.

Leži globoko v valu. Voda okrog njega stoji kot stena, svetli se kot črni emajl na vedru, v katerem bo utonila mala miška.

9526 je bilo mrtvih v bitki pri Skagerraku. Nešteti so valovi, nešteti vrtinci, v katerih se

vrte v poslednjih krogih posamezniki.

Tudi usoda »Wiesbaden« je zapečatena.

Nikdo ni mogel razumeti, s kakšno močjo se je mogla ladja tako dolgo držati na površju. Luknje velike kot vrata na skednjih, so zijale v stene; počasi je dosegla voda stopnice... »Wiesbaden« se je vlegla na stran in se potaplja kot polno vedro, popolnoma mehko brez vseh vrtincev. Trije splavi so preostali. Glave, roke se oklepajo.

In na »Lützow« štrideset mož! Vse je odvisno od govorilne cevi. Toda samo eno uho ima mesta na likaju, samo ena usta lahko govore: »... Oton! Prijatelj! Oton! Otroci! Kapitan! Čujte vendar!«

Niso besede, to je samo glas!

»... Kaj ni nobenega več! Kaj nihče več ne sliši!«

V sosednjem prostoru je vse tiho.

Na vsej ladji je tiho.

Od daleč stokajo stroji. Luč gori za nekaj obratov počasneje. Oklopna stena je malo valovita in utrta. Vrata so takšna, kakor vedno, samo se ne premikajo. Ne premaknejo se niti za desetinko milimetra.

»Ne rjovi vendar tako! Sam kapitan je bil še tukaj! Vsaj bo še vse dobro, ko pridemo v luko, je dejal!«

Ladja je podobna velikanskim goslim z dvojnimi dnom tako doni: »Ali niso to stopinje? Ali ne teka množica mož po ladji, po stopnicah? Zakaj vendar vse hiti na goreni krov? In kje je straža pri govorilni cevi? Kje je vendar vojak?«

»Drži gobec, vsi držite gobec!«

Eden rjove za vseh štrideset: »Kaj je vendar to? Straža! Kapitan! Gospod kapitan! Ljubi gospod kapitan!«

Po cevi nobenega odgovora. Oddaljeno grme-

nje strojev je prenehalo. Korakov se ne čuje več.

Kapitan je poslednji zapustil ladjo. Prešel je na torpedovko! Torpedovka je bila polna črnih ljudi, posadka »Lützow«, toda nobeden ne sprejema besede. Z rokami božajo tenki oklep torpedovke.

Na kratko razdaljo se ustavi torpedovka.

»Koliko torpedov, gospod kapitan?« — »Vse štiri!«

Rezek glas. Kot bič v obraz:

»... Hura za NVL »Lützow!«

Tisoč grl je stisnjenih! Ne da glasu.

Štirje torpedi... ena eksplozija — morje je odprlo velikanski lijak. Ladjni ostanki so se vrtili v vedno manjših vrtincih in izginjali v globino...

Torpedovka »G. 38« javlja glavnemu poveljstvu: »Ob 2.45 zjutraj sem torpediral »Lützow« in ga zapustil!«

Ako komu teče voda v grlo, je morje kar drugačno. Valovi so večji in človek je postal manjši. Pravzaprav je mal košček, glava — nos, oči in šop las.

Galeb, ki ga drže na krovu. Kadar zbolijo, tedaj se mu obrne želodec. Človek na valovju bruha, dokler je še kaj, le malo žolča in želodca. Še dobro je, da je drevovje dobro privezano, ker drugače bi tudi ono izmetalo.

K onim šestnajstim možem na »Wiesbadnu« se je pridružil še nekaj. V minuti potapjanja so se vzbudili iz otopelosti in so se ločili od mrtvih tovarišev. 22 mož je poskakalo čez ograjo.

22 mož je viselo na treh splavih!

Z ranjenimi udi ne vzdriš dolgo v morskimi vodi. Z zdravimi rokami in nogami je tudi čas omejen. Zjutraj je visela samo še polovica. Ostali so bili utrjeni in so popustili.

Kako hitro ugasne človeško življenje! Ustne

nabreknejo — lica se napno. Oči se spremene v motno žolico. Čisto drugače odbijajo svetlobo. Zjutraj so bile bele, sedaj so že zelene.

Morje je postalo zopet prozorno zeleno.

Oni, ki so zapustili splav, so bili še nekoliko časa na površju. Roke, noge, trup, vse zvito v klopčič, tako se potapljajo. Nebo se neprestano premika, kakor velikanske črpalke. Ako plavajo glave globoko v valovni dolini, tedaj je nebo ravan, poklopec; če pa se zibljejo na hrbtu vala, tedaj je pa vse daleč in obokano.

Zelena valujoča pustinja se tudi premika.

Tri splave je tok ločil. Dva sta krenila s tokom proti vzhodu, tretji je pa ostal zadaj. Težke roke se dvigajo k poslednjemu pozdravu, prsti so otekli od vode.

Tri pota vodijo skozi polja min v notranjost nemškega zaliva. Jellice ni prejel nobenega poročila od flotile rušilcev, ki so bili v nočnem pohodu naleteli na nemško brodovje in tako ne ve o prodoru nemške flotilje skozi njegovo brodovje. Pred srednjo cesto pričakuje Scheera. Toda nemško težko brodovje je že na drugem krilu, pred vzhodno luknjo.

»Grand Fleet« se je zadovoljila tudi s to kretinjo.

Potem, ko ni pred srednjo luknjo naletela na nemško brodovje, se je okrenila proti domu. Odplula je v treh kolonah po Severnem morju v svoja oporišča. Samo oklopne križarke, lahke križarke in rušilci pod poveljstvom sira Beattyja so preplule še enkrat gladino okrog Skagerraka, da bi kake potapljajoče se ladje dali milostni sunek.

Površina okrog Skagerraka je velika. Niso se dolgo zadrževali in niso opazili niti oklopnice »Seydlitz« ki je bila preplavljena do mostu. »Seydlitz« je polagoma plul proti jugu.